II. évf. * 18. szám. Ára 10 kor. 1922. május 7.

ÚJ ÉLET

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szeged, Vásárhelyi-sugárút 2. Megjelenik minden vasárnap reggel.

SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI ÉS POLITIKAI HETILAP.

Előfizetési ára:
Negyedévre . . . . . 120 K
Fél „ . . . . . 240 „

TARTALOM: *Udvarhelyi*: A társadalmi kritika; *Fetter* Gyula: Etus és Ferkó az uj fiu, novella; *Balogh* Artur: Küzdelem a békéért; *Csanády* György: Versek; *Zete:* Levél; *Ajtay* Miklós: Ki vagy te..?, vers; *Szőke* Sándor: Teleki Pál gróf; *Ámon* Vilmosné: Ők vagy mi, vers; *Kovács* Gábor: Szinház és művészet; *Nyirő* József: Hull immár a fenyőtoboz; *KBM.:* Árva testvérem...; *Péterfy* Tamás: Csendes a Rákos; *Cserzy* Mihály: Az öreg Szeged, folytatás; Különböző rovatok, kritikák stb.

A társadalmi kritika.

A helyes, tárgyilagos, szükséges kritika feltételei: a helyes és feltétlen kritérium, az érdek nélküli érdeklődést jelentő tiszta szemlélet, végül a kritika tárgyának müvelődéstörténeti fejlettsége.

Az elbirálás elsősorban az elbirálás tárgyát tételezi fel, mely kritikára csak akkor érett, ha oly fejlett, hogy már hibái, vagy még hibái vannak. A kritika tehát e két hibahatár körének területét birja. Az elbirálás második feltétele: az elbiráló kit egyrészt a maga korának művelődéstörténeti követelményei, másrészt a tárgyi technikai tudás horizontja és érdekfölöttisége határolnak körül. A harmadik feltételben, a feltétlen kritériumban az a kivánalom teljesül, hogy az klasszikus értékü, minden időben fennálló igazságu alapja legyen a kritikának.

A társadalmi kritika jelenti a társadalom kritikáját, de a társadalomról való kritikát is. Mindkét esetben tehát tömeglélektannal kell számolnunk.

A társadalom kritikájának tárgya a társadalmi ember és annak, tehát társadalmi, tényei. Kritériuma: a társadalmi konvenciók-, elvek-, etika-, morál-, esztétika-, filozófia régisége és tisztasága.

A társadalmi ember kritikájának tárgya a cselekvő társadalom és ennek tényei. Kritériuma a társadalom társadalmiságának őszintesége és nevelő hatásának helyessége.

A társadalmi kritika célja a társadalmi nevelés, a társadalmi törvények, elvek érvényesitése, eszközei: a sajtó, a könyvek, az egyesületek, a társadalmi hivatást is betöltő egyesek.

Mivel az állami törvények hosszu időkre egyformán kötve adott jogokat biztositanak a faj egyedei részére a faj elvei alapján általános emberi elvek tekintetbevétele mellett: az állami kritika sokkal merevebb, elhatároltabb, bürokratikusabb, semhogy a faj örökké változó fejlődésével képes volna lépést tartani. Egy Lombrosot pld. mindég a társadalmiság produkált s mindég a társadalmi kritika követelménye, következménye lett az állami kritika változása.

A magyar faj eddig nagymértékben hiányos társadalmi nevelésének elsőrendü következménye a fejletlen, megtisztulatlan társadalmi kritika. Nekünk soha egy ó-szövetségszerü társadalmi kódexünk, soha egy talmudunk nem volt. Mi a földbe, nem pedig a társadalomba gyökereztünk bele, nem juttatott tehát soha oda a rákényszerültség, hogy magunkat megmérni társadalmilag szükségünk lett volna. A mi vallásunk nem volt soha társadalmi vallás. Soha nem tudtuk megoldani a problemát: a közösség érdekét, a fajta érdekét szolgálni az egyéni érdek szolgálatában.

A társadalmi nevelés hiányának második következménye a társadalmi kritikára annak elfejlődése lett. A részben osztrák, részben zsidó társadalmiság lenyügözte a sajátunkat s ezekben adódott a részben nyugati, részben nemzetközi kritikai alap. S mert épitő akarat nélkül rombolni nem szabad, nekünk most nem elég ezek befolyásától felszabaditani magunkat, (mert ez befolyás

hiába detronizálás és hiába keresztény kurzus: most még egyre érvényesül), de az idegen oktroj kiküszöbölt kritikáját pótolni is tartozunk a magunk faji szempontból magasabb rendü filozófiával, esztétikával, etikával, morállal biró kritikájával.

Még más értelemben is fel kell szabaditanunk a kritikánkat: a magunk jobbágytartósága és kepefizetősége alól. Mert nem lehet, hogy mikor szabad, tiszta, abszolut kritikát akarunk gyakorolni, akkor abban minket skolaszticizmus, akademizmus, dogmatizmus, kapitalizmus és az összes olyan -izmusok gátoljanak, melyek ma még minden kritikán felül állnak.

A magyar társadalmi kritika sorompója nem lehet más, mint a tiszta ész, tiszta erkölcs, tiszta vallás, mint a történelmünk tanulsága, fajtánk determinánsa, társadalmiságunk regeneráló hivatása.

A jövő magyarság társadalmi kritikájának bizományosa: a magyarság jövője: a magyar ifjuság. Mert ő már viselőse a fajiság gondolatának, eleven érzője és alkotó eleme a történelemnek, mert benne a tiszta észt, a tiszta erkölcsöt és tiszta vallást el nem homályositották még sem az ember, sem az élet.

Hanem ennek az ifjuságnak a társadalmi nevelésével azután törődni kell. UDVARHELYI.

Etus és Ferkó, az uj fiu.

(Novella.)

Ugy kezdődött, hogy Etus egy kis papirlappal és egy ceruzával a kezében föl és alá stéálgatott az osztályban. Mindenkit felirt, aki beszélgetett, mert ő volt a felvigyázó. Ferkó, az uj fiu, aki csak most a negyedikben vetődött ebbe az iskolába, nagyon felháborodott emiatt. Ez türhetetlen, hogy egy leány parancsoljon itt a fiuknak. Csak azért is hangosan beszélgetett.

Az ő iskolájukban nem igy volt. Ő volt a felvigyázó, s egy suhogó nádpálcával a kezében járkált körül a teremben. A lányok hátára is rávágott egyet-kettőt, ha nagyon szemtelenek voltak; azaz hogy csak egyet ütött meg vagy kétszer, egy nagy erős, savó szemü oláhleányt, mert nagyon hencegett. A tanitó urèknak ők hordták a tejet, s ezért aztán azt hitte, hogy mindenkivel szemtelenkedhetik.

A fiuk érdeklődéssel hallgatták Ferkót, egy kis galád izgatottság vett erőt rajtuk. Elképzelték, hogy a neve hányszor lesz aláhuzva a kis cédulán, mint aki nagyon rosszul viselkedett.

De amit elmondott, azzal nem mind éreztek együtt. Valami gyöngédség, nyárspolgári lovagiasság létezett bennük a lányok iránt. Már három éve szerelmesek voltak Etusba, aki az osztlyban az első tanuló és a legszebb leány volt.

— Egyszer aztán megkergetett az oláhné, — mesélte Ferkó — meg akart verni a leánya miatt. Erre mi összeesküdtünk egy pár barátommal, hogy vizsga után forint huszassal belövünk az ablakán.

— És belőttetek? — kérdezte Kaiser Frici hátrafordulva, akinek egyedül volt forint huszas pisztolya az osztályban.

E pillanatban belépett a tanitó s ez végét szakitotta az érdekes beszélgetésnek. Haragosan nézett végig az osztályon, fekete bajusza egmozdult és elkérte Etustól a papirszeletet.

Lassan végig olvasta a neveket. — Ezek itt maradnak óra után. — Hirtelen szisszenés szurta keresztül a várakozó csendet, értetlenül nézett egymásra a sok gyerekszem. Az utolsó név a Kaiser Fricié volt és nem volt köztük az uj fiué.

A Kaiser Frici neve emberemlékezet óta nem szerepelt még a rendetlenkedők listáján. Néki volt egyedül mellényes, kabátos ruhája, valóságos keménygallérja, mint a nagyoknak és forint huszas pisztolya; nagyon természetesnek találták tehát a többiek, hogy ő legyen az Etus „szeretője“ . . .

És most mégis felirta Etus és az uj fiut nem irta fel!

Etus szerelmes az uj fiuba, állapitották meg az óra végén.

Sokáig nem bocsátották ezt meg Ferkónak. Mindegyiküknek több joga lett volna Etushoz, ugy érezték, hogy nagy igazságtalanság történt velük. Kádár Pista, egy mészárosnak a fia, a legerősebb az iskolában, meg is mondta neki, hogy ne gyere a mi uccánkba! . . .

Ferkó pedig hamar megszerette az uj iskolát. Nagyon nagyszerü iskola volt ez. Jó szagu. A takaritásból reggel nyolc órakor mindig maradt egy kis finom por a levegőben, nagyon kellemes illatu por volt.

A tanitó ur, szép fekete fiatalember, bársony szemekkel, gyönyörüen tudott hegedülni, délutánonként sokat játszott az iskolában. Ferkó pedig imádta a muzsikát.

A terem egyik felében ültek a lányok, a másik felében a fiuk. Etus és Ferkó ugyanabban a padsorban, mind a ketten padszélen.

Etusnál szebb leányt nem lehetett volna találni az egész világon. A kőkerti, Petőfi-uccai, sőt még a plébániai iskolák Etusai elbujhattak mellette.

Mikor a tisztelendő ur az angyalokról magyarázott, Ferkó nagyon könnyen maga elé tudta képzelni őket és könnyen megértette az előadást, pedig egyébként a tisztelendő ur előadásai többnyire érthetetlenek voltak.

Rövid idő alatt poziciót szerzett az iskolában. Olyan kitünően tudta a nyelvtant, hogy a tanitó ur azzal dicsérte meg, hogy még nagy nyelvész lesz belőle valamikor. Az osztályban tiszteletteljes csodálkozás döbbent erre a kijelentésre, neki pedig Körösy Csoma Sándor jutott az eszébe, s megijedt attól a gondolattól, hogy valaha ő is olyan messzire menjen ettől az iskolától és Etustól . . .

De mégis legjobban szerette a számtanórákat. (Jött idő aztán a gimnáziumban, mikor legjobban utálta őket.)

Most azért szerette, mert Etus a táblának hátat fordítva mondta el a szabályokat és Ferkóra nézett.

Etus számolás közben is gyakran hátra nézett, mintegy a tanító ur helyeslő fejbólintását várva és ilyenkor a válla fölött táncoló rövidre nyirott hollóhaja megrebbent, hogy a rebbenésétől száz tábla és száz Etus reszketett a Ferkó szeme előtt. (Oh édes, szemérmes, harmatos megzavarodások. Elsők! És ha utolsók . . .!)

Óra végén egy Torday nevü sánta fiu szokta fölsegiteni a köpenykéjét Etusra. A jobb lába picivel rövidebb volt, de a szemében sokkal több élt, mint más fiuknak. Ferkó egy délután megelőzte Tordayt s Etus egy édes mosollyal köszönte meg az udvariasságot. Azontul mindig Ferkó segitette fel a köpenykét: a sánta fiu csöndesen belenyugodott ebbe is.

És a többiek is. Lassankint már nem haragudtak Ferkóra, aki egyébként igen jól bevált Sobri Jóskának a negyedik osztály rabló bandájában.

Most megkezdődött az *örökké tartó* boldogsága.

Ferkó bátor volt és biztos; ha felelni kellett, nem remegett a hangja. — Ezt csak azért mondom el, mert ugy is esett később a piaristák gimnáziumában, hogy félelmében elfelejtette a megtanult leckét.

Sok, sok nyugalom áldotta meg: Etus kivétel nélkül minden nap ott ült a szomszédpad szélén, végzetesen, hűségesen, egy életre. Valami végtelenül üdén csengő hangja volt, mint az angyal csengőjének karácsony este, mikor Robinson Crusoe-t ajándékozta az aranydijós fenyőfa alá. Hosszu idő mulott, ez a hang szinnel-fénnyel muzsikálta tele a napokat.

Mondhatni pedig, hogy semmisem történt. Azaz, hogy a lelkében kétszer is történtek hatalmas tragikus összeütközések.

Etus, amint nagyon figyelt egyszer a tanár ur magyarázatára, keresztbe tette a lábát s nem vette észre, hogy a kurta szoknyácska alól kikandikált nadrágocskájának a csipkés széle. Ferkó tüzbeborult arccal lesett oda. A gondolatai megmerevültek, a torka kiszáradt s óra végére megtelt kitörni készülő zokogással. Aznap este nagyon utálta és megvetette önmagát, keservesen sirt a párnáiba s aztán még sokáig vezekelt lovagiatlanságáért.

Karácsony előtt egy forró gondolat szállott a lelkére. Heteken keresztül készült, fogalmazta, hogyan is fogja, mit is fog mondani. Egy csókot fog kérni Etustól. Mikor kiadják a karácsonyi vakációt, s négy óra után haza kiséri, a sötétben, a kapu alatt azt fogja mondani:

Én minden évben megszoktam kérni az angyalomat, hogy mit hozzan ajándékul; az idén egy csókot kérek magától. — Napjában százszor is elismételte magában ezt a mondatot. Mindannyiszor ujjongó chorusok harsogtak a lelkében.

Végre kiadták a vakációt s Ferkó hazakisérte Etust. A kapuban megálltak bucsuzkodni. Most . . .! Most! Etus már a kilincset fogta, de mintha ő is akarna valamit, egy darabig még állt a kapuban. Ferkó félig ájultan erőlködött, hogy a millió mázsányivá sulyosodó nyelvét megmozditsa, aztán még sokáig kétségbeesetten nézett a gunyos, üres kapura . . .

Oh, rettenetes és érthetetlen, hogy nem szakadtak rá tüstént az emeletek; a békés földszintes házak emeletei . . . Ez után a gyávaság után megint sokáig haragban volt magával.

Karácsony elteltével változatlan boldogságban kezdődtek ismét az iskolanapok. És folytatódtak egyformán, azt hitte, az örökkévalóságig egyformán. Ez annyira természetes volt, hogy nem is gondolt reá.

Rengeteg idő mulott igy el, s egyszerre csak közeledni kezdett a vizsga.

Ferkó nagyon félt a vizsgtól. — Ezt megint csak azért emlitem, mert később fordult ugy is a gimnáziumban, hogy cseppet sem érdekelte az egész, s veszettül mindegy lett az eredmény.

Most azonban Etus miatt is félt, az elválástól félt. Nagy sürgés-forgás keletkezett a lelkében, költözködés ki és be. És kinos meglepetés volt, hogy nem tehetett róla. Éjszakánként rémes álmok támadtak rá, fenevadakkal viaskodott. Óriási fekete macska akarta elrabolni Etust, s ő minden éjjel megharcolt a fekete szörnnyel.

Eleinte csak neheztelt az életre, aztán egy este kitört, s gyülölködve, tehetetlenül először szidta meg.

Ekkortájt hirtelen megbetegedett Etus. Már három napja nem jött iskolába.

A fekete macska pedig mind merészebben támadott. A szemével kezdte gyilkolni Ferkót; hideg rémület kuszott a szivébe tekintetéből. A borzasztó sárga szemek végtelen naggyá nőttek, ájító naggyá . . .

A rettenetes félelemtől felébredt, s egy darabig sirva kereste Etust az ágyában.

Másnap reggel halálos robajjal szakadtak lelkére az élet palotájának égig érő emeletei.

Etus meghalt.

Négy nap alatt elrabolta egy gyermekbetegség.

— — — — — — — — — — — — — — —

A halottak nem járnak többé iskolába.

Ott a pad széle most már örökre üres maradt.

A rebbenő fekete fürtök, rózsás, kéklelkü szemei, a szive és a hab kis lány teste . . . minden a földé lett, a hideg, nyirkos földé . . .

Ferkó majdnem utánatávozott Etusnak, sokáig volt nagy beteg.

Mikor felgyógyult, tisztába volt vele, hogy most már sohasem házasodik meg. Ez nem elhatározás volt, hanem szomoru állapot. Ferkó ugyanis nagyon szerette a családi életet és a gyermekeket.

És idők multán álmodozni kezdett Magosházi Olgáról, az Etus legjobb barátnőjéről.

Ha őt elvenné, sokat beszélgetnének Etusról és örökké gyászolnák, az első leánygyermeküket pedig Etusnak keresztelnék el . . .

S Magosházy Olga már rég eltünt a városról, mikor Ferkó még mindig szerelmesen álmodott róla.

— — — — — — — — — — — — — — —

Egyszer csak, már ugy harmadik gimnázista korában, furcsa dolog történt közte, Magosházy Olga és Etus közt.

A nyelve beleakadt valahogy az o betübe. Idegesitette. Gondolataiban nem tudta többé kimondani: Magosházy, anélkül, hogy rögtön ki ne javitotta volna Magasházyra.

Mert igy volt a helyes bizonyára, csak ő tanulta meg rosszul, mert akkor még nem tudta, hogy van helyesen.

Eltünődött rajta . . .

Magosházy . . . Magasházy. És bosszankodott, hogy mért nem tetszik neki igy. Most már sehogy sem tetszett . . . Aztán megunta az egészet, s dühösen, fölényesen kinevette magát, hogy milyen szamárságokon gondolkozik . . .

És nem álmodott többé Magosházy Olgáról és Etusról.

És ezután mindig ugy járt Ferenc, ha valamiről álmodott.

A végén kinevette magát, gunyosan, — keserüen, — halálosan.

Fetter Gyula.

Küzdelem a békéért.

„Minden nemzetközi jogot, minden legkisebb aggály nélkül meg lehet sérteni, ha csak a sérelmek nem okoznak nagy bajt a másiknak. Ha ez az eset bekövetkezik, el kell készülve lenni egy tiltakozásra, vagy épen egy erőszakos tettére az illető hatalomnak. De ez végre is nem baj. Némi ügyességgel meg lehet találni a kellő határt és meg lehet állapitani, mily messze lehet menni a szabályok tullépésében, meddig terjed az illető nemzet türelme, illetve tehetetlensége.“ Az angol világpolitika hagyományos irányelvét, amelynek eredménye, hogy az egész földnek majdnem egynegyed része angol birtok és az emberiségnek több mint negyed része angol alattvaló, senkise jellemezte leplezetlenebb cinizmussal, mint Fred Jones fentidézett szavaiban. (Hozzá lehet még venni azt az angol költőt: Gilbert Murray-t, akinek egy drámájában az angol kormányzó a Himalaya vidékén megmérgezteti a kutakat, hogy az által felkelést támasszon a benszülöttek közt azzal a szándékkal, hogy aztán őket, mint lázadókat, leverhesse.) De ámbár ennek az elvnek kétségkivül az angolok voltak minden időben a legelszántabb képviselői, el kell ismerni, hogy uralkodó volt ez általában a nemzetek egymás közti életében. Innen a hol balga, utópisztikus, hol a realitások világához közelebb járó, józanabb tervezetek, amelyek mind azt a világmentő eszmét akarták megvalósitani, hogy a nemzetek egymás közti élete is, csak ugy, mint az egyes államoké saját határaik közt, a jog alapjára helyeztessék. Az örök béke jegyében mozgó Saint-Pierre és Kant-féle korábbi tervek után tudvalevőleg a hágai békekonferenciák igyekeztek ezt a célt elérni, ám sikertelenül. A kötelező nemzetközi biráskodás általános elismerését nem lehetett keresztülvinni. Hogy az 1907-iki második hágai konferencián Németország ellenkezésén szenvedett hajótörést, azt is a németek bünlajstromára szokták ellenségei feljegyezni. Pedig ez a tiltakozás az adott helyzetben teljesen jogosult és érthető volt. Németország képviselői nem járulhattak hozzá egy olyan kötelező nemzetközi biráskodáshoz, amely felmerülő esetekben minden előre megállapitott szabályok nélkül, saját belátása szerint hozta volna meg döntését. A franciák revansszándékának már akkor mind tisztábbá válása mellett ugyanis kényelmes eszközt adott volna kezökbe, hogy a két-német tartomnyt, amelyet egy világkoalició segélyével megszereztek a nagy háboru befejeztével, egy nemzetközi birói itélettel minden legkisebb áldozat nélkül megkaphassák.

Amerikáé az érdem, hogy az első jelentős lépést megtette abban az irányban, hogy ha már a háborukat nem is lehet egészen mellőzni a nemzetek kiegyenlithetlen ellentéteinek elintézési módjaként, legalább minden emberileg lehetséges megtörténjen csökkentésük érdekében. Az Egyesült-Államok egykori elnökének: Taft-nak vezetése alatt álló amerikai béke-liga propagálta először azt az eszmét, hogy nemzetközi bizottságok létesittessenek avégből, hogy megvizsgáljanak minden olyan vitás kérdést az államok között, melyeket diplomáciai uton nem lehetett elintézni és véleményt mondjanak azokban. Az államok nem fosztatnának meg attól a jogtól, hogy legfőbb érdekeikért teljes erejükkel fellépjenek, tehát háborut kezdjenek, ha másként nem látják azokat megvédhetőknek. Kötelességük azonban mielőtt ezt tennék, a nemzetközi fórum véleményét mindenesetre meghallgatni. Ez a vélemény nem kötné ugyan őket, de ilyformán lenne idő a nyugodt megfontolásra, a szenvedélyek lehülésére és igy a háboru a legtöbb esetben elmaradna.

Wilsonnak első elnöksége idejében államtitkára: Bryan karolta fel ezt az eszmét és miután az elnök is magáévá tette, az Egyesült-Államok 1913-ban az összes hatalmakhoz felhivást intézett, hogy ez alapon kössenek szerződéseket. 1915 végéig tényleg harminc ilyen szerződést kötött az unió, igy a többek közt Angliával, Francia-, Olasz- és Oroszországgal is. A német birodalom és Ausztria-Magyarország is kijelentették elvben készségüket hasonló szerződések kötésére. Ez azonban elmaradt. Ha ez utóbbiakkal is lett volna Amerikának hasonló szerződése, nem avatkozhatott volna bele egyszerre a világháboruba. Ki kellett volna kérnie előbb egy nemzetközi bizottság véleményét. Kérdés, hogy ez elegendő oknak találta volna-e az amerikai hajók elsülyesztését a beavatkozásra és kérdés, hogy tagadó esetben Wilson bele tudta volna-e erőszakolni népét a háboruba, de maga is megfeledkezett volna-e vajjon fogadalmáról, hogy a békét mindenáron megőrzi népe számára. Anglia tengeri blokádja által, amelyet mindjárt a világháboru kezdetén alkalmazásba vett Németország ellen, kétségtelenül megsértette Amerikát is, megakadályozván Németországgal való kereskedelmét. De nagyon jól tudta, hogy ellene Amerika a nemzetközi fórum meghallgatása előtt mitsem tehet, ellenben semmi sem köti a németekkel szemben, nem lévén velök megfelelő szerződése. Mindenesetre nagy, talán végzetes hibát követett el a német és az osztrák-magyar diplomácia, mikor az amerikai ajánlatban foglalt békebiztositék értékét lekicsinyelve, elmulasztotta az Amerika által kivánt szerződés megkötését. Jött a világháboru és jött Wilson népligájával. 1917 januárjában a kongresszushoz intézett üzenetétől kezdve, amelyben nézeteit először tüzetesebben kifejti a jövő nagy békeszövetségéről, a tizennégy pontban, a négy pontban, az öt pontban mind ezt a világmentő eszmét variálja. Kell egy oly erőt teremteni, amely sokkal nagyobb, mint a nemzetek bármelyikének vagy bárminő szövetségek ereje, ugy, hogy sem egy nemzet, sem a nemzetek bármiféle egyesülése azzal ne dacolhasson. De csak egy igazságos békét érdemes biztositani, nem egy olyat, amely csak az erők uj egyesulyára törekszik. Ez a két ttéel volt az alap, amelyen a békebiztositás nagyszerü épületét fel akarta emelni. Ami azután Versaillesben történt, tudvalevő. Egész Európa nyögi az „igazságos“ béke áldásait. A népligára pedig el lehet mondani, amit Shakespeare Perikles király ajkára ad: „Viharosabb születése nem volt még gyermeknek“. De a gyermek halva született. A Clemenceau és Lloyd George Népligájában hasztalan kerestük azokat a bizonyos pontokat, mert az egész költséges szervezet nem lett más, mint eszköz a győzők zsákmányának biztositására. Maga a nagy próféta hazájának politikusai csak a legmetszőbb gunv és lenézés hangjn tudnak szólani a szörnyszülöttről. Knox szenátor tulzás nélkül mondhatta, hogy a párisi népszövetségi egyezmény nem hogy megszüntetné a háborut, hanem még előmozditja és szankcionálja és ami a legrosszabb, oda vezet, hogy minden jövő háboru szükségképen egy általános világfelforduás magvát hordja magában.

Kevéssé ismert, hogy Wilson egyáltalán nem dicsekedhetik a Népliga eszméjének szerzőségével, ami azonban nem vont volna le érdeméből, ha nem engedi, hogy azt Párisban kiforgassák eredeti mivoltából. A háboru kitörése előtt két évvel jelent meg névtelenül Londonban egy terjedelmesebb röpirat, amely meggyőző egyszerüséggel, mondhatni klasszikusan fejtette ki az eszmét. William Archer, egy sokoldalu angol

publicista, volt a szerzője a hatástalanul maradt munkának. A sikertelenség, a meg nem értés azonban nem kedvetlenitette el és amikor Wilson felkarolta az eszmét, hatalmas propagandát inditott meg annak érdekében, egészen elhallgatva szellemi elsőbbségi jogát, csak a nagy célt akarva szolgálni az emberiség javáért küzdők fanatikus lelkesedésével. Az európai győzők imperiálizmusa azonban erősebb volt a nagy eszme ideálistájánál, hogy azokat, akik még hittek egy jobb rend elkövetkezésének lehetőségében, ismét egy keserü csalódással gazdagitsa.

A párisi szörnyszülött sorsa azonban meg volt pecsételve abban a percben, amikor az amerikai szenátus megtagadta a versillesi békeszerződésnek ratifikálását, amely bevezetésképen a Népligát is magában foglalja. Az amerikai szenátus nem a népek ligája ellen foglalt állást, hanem az ellen a Népliga ellen, amelyet Párisban megalkottak, amelyet egy igazságtalan és keresztül nem vihető békeszerződéssel hoztak válhatlan kapcsolatba. Már akkor az a vélemény alakult ki a tengerentuli nagy demokráciában, hogy Amerika csak azzal a feltétellel hajlandó tárgyalni az európai hatalmakkal a Népliga ügyében, hogy a békeszerződésekért és az azokban foglalt területi megállapitásokért semmiféle garanciát nem vállal. Harding ugy látszik, nem akart még határozottan szint vallani, mert csak azt hangoztatta, hogy a népeknek csak egy olyan szabad egyesüléséről lehet szó, amely Amerika szuverénitásából egy jottát sem vesz el.

A mult év őszén végbement amerikai elnökválasztási kampányban a Népliga kérdése a viták előterében állott, egészen bizonyos lévén, hogy annak egész jövője Amerika magatartásától függ. Mit lehet kezdeni egy olyan világszövetségével a népeknek, amelyből Amerika hiányzik? Demokraták és republikánusok, ez a két nagy pártja az uniónak, amely minden négy évben összeméri erejét az elnöki méltóságért, egyaránt megegyeztek abban, hogy a száztiz milliós nagy demokrácia nem akar távolmaradni egy világszövetségtől, amely valóban a békét szolgálja és nem a győzők hatalmi érdekeit. Harding, az uj elnök, sietett kijelenteni, hogy hiábavaló az ántánt minden fáradozása, Amerika nem fog belépni ebbe a Népligába. Ellenben kezdeményezni fogja egy másiknak a megalkotását és abba feltétlenül be kell venni Németországot is. Kijelentette egyben, hogy véget kell vetni a védelmi szövetségeknek, mert e nélkül nem lehet számitani a békére, az igazira, amelyet majd Washingtonban fognak megkötni, mert Európa gazdasági dezorganizáltságában és kimerültségében nem fogja már sokáig kibirni a valódi békéért való küzdelmet és maga fogja hivni Amerika mentő segitségét.

A világháboru egy ideiglenes statisztika szerint, a születések hiányát és a halandóság növekedését is beleszámitva, harmincöt millióval apasztotta Európa lakosságát. Gazdasági pusztitásai felbecsülhetetlenek. A német közgazdászok a háboru folyamán harminc százalékra becsülték a vagyonlefoglalást, amelyet az államnak keresztül kell majd vinnie. Ma a német hadi terhek fedezése hetven százaléknál is többet kiván. A háboru rettenetes veszteségeit csak egy igazságos béke és ennek biztositása tudta volna elfogadhatóvá tenni. De egyik sem következett be. Amit Genfben megcsináltak, nem jelez uj korszakot a nemzetek életében, mert csak más formában megujitása a régi hatalmi politikának a győzők előnyére. Ezért kell tovább vajudnia a világnak, ezért tart tovább az élni nem tudás vonaglása és ezért nem szünhet meg a küzdelem a békéért.

Balogh Arthur.

BOSSZUM . . .

Vérboszus, vak, örökiziglen
Asszony asszonyt üz sirva bennem.
Mit elfeledtem már rég abban is,
Abban is, mit még nyilván meg sem
Cselekedtem.

Gyáva, erőtlen keze hajt el
Minden nagy, bátor asszonyálmot,
Halált csókol rám, aki megcsókol,
Meddő: én végzett szerelmemtől
Aki áldott.

Egy számüzött, idegen ember
Volt az ősbün megvert szépapja,
Aki szerette a szépanyámat
S egy hires asszonyölelésért
Odahagyta.

Ölelésben és gyilkolásban
Bennem hullva ver asszonyt asszony.
Holnapom, lelkem, életem, vágyam
Csak arra van, hogy egy-egy átok
Megfoganjon.

MULT TAVASZ ASSZONY.

Mikor még éltem
Tavasz asszony egyszer eljött értem.

Vérembe vére belekeringett,
Vágyamba vágya áldást hintett,
Belém fogamzott, körém gyökérzett,
Ajkamtól ajka dús rüggyé vérzett,
Kinomtól karcsult, a szomjamtól telt meg,
Virágpompába felfelhőzött,
Azután elment.

Mult májusunkat megidézve
Tavaszok, asszonyok bomolnak.
Én várok. Őt várom: holnap, holnap.

Csanády György.

Kolozsvár — visszavár.

Idegen város idegen alkonyán nesztelen suhanással száll utánunk az üzenet.

Te, aki jársz idegen város idegen tavaszában, nem érzed, hogy valahol minket visszavárnak? Tudod-e hogy hányszor öltött értünk tavaszi diszt az elhagyott város? Oh, hogy pattant ki az élet a holt burkokból, hogy kacagott a sok virág, hogy susogott izgalmas várakozásban a sok levél! Oh milyen hiába való volt a várakozás, milyen fakó lett az ünnepi disz!

Porosan, tonnyadtan ismét csak lehullott a sok virág, unottan pottyant le a sok sulyos gyümölcs s eljárták haláltáncukat a száraz levelek. Azóta hazug ott minden tavasz és minden nyár. Csak a télnek van igaza, amikor halotti leplét ráboritja az üres mezőkre.

S Te, aki jársz idegen város, idegen tavaszában, tudod-e, hogy ott ismét diszben állanak a fák? Megérzed-e az idegen alkonyban, mikor melléd áll a város s kérdi, hogy hü tudtál-e hozzá maradni. És jaj Neked, ha letogtak hazug szinek, hazug illatok s csalogató hangokra kitértél.

Elszáll az üzenet a Nagy Szamos felett s jaj Neked, ha idegen város kacagó tavaszából nem érzed kisurranni az utánnunk szálló üzenetet.

S.

Levél.

Lelkem Testvérem! Az idő a tavasz jegyében áll. Hiába mostoháskodnak s gorombáskodnak a hideg szelek. Hiába kergetik a fekete szürkés felhőket s zuditják le a jeges zuhanyt. A Tavasz feltartóztathatlan erővel bont rügyet, fakaszt virágot, A benne rejlő ható okok, tényezők, életelvek törvényei szerint vezetett erőinek éppen az életelv okánál fogva hatniok, tenniök kell az erősen körülhatárolt cél szerint.

Az élet mosolyogva nevet feléd a virágba csattant rügyekről. Önfeledten burkolózol a nap meleg sugaraiba s egész lényed csaknem megrészegülve issza, szivja a fényt. Szeretnéd forró szerelmesen magadhoz ölelni s ha lehetne magadba csókolnád a meleg tavaszi sugárnyalábokat. Igy lesz a prózából költemény. Igy ölt minden anyag formát, csakhogy mindenik a benne rejlő életelvek, természetes és erkölcsi törvények irányitása szerint.

Rövid egy tagu szó: van. Ez a „van" a maga rövidségében az egész világegyetemet magában hordja. Megmérhetetlen dimenziók, át nem hidalható mélységei a magasságoknak, roppant tömegek szédületes forgásu gyorsasága és iramlása, törvényektől mozgatott anyagok és lények miriádjai e szócskában léteznek, élnek, hatnak, működnek és érvényesülnek. S a miriádok soklélesége csodálatos rendet tart. A világegyetem koncertjében nincs egy dissonáns hang. Tökéletes a harmónia és egyetértés. Az eredmény a szó szoros értelmében vett kultura, a kitüzött cél legpontosabb elérése. De csak azért, mert az életelvek és ható okokkal megvan a jóviszony. Soha függelemsértés nem esik. Minden engedelmesen cselekszi a maga természetének megfelelő törvény parancsát, utbaigazitását. A természetben rendetlenség nincs s ezért tonáksák, felfordulás, ellentmondás és zürzavar, no meg politika és liberalizmus sincs.

„Van." Ez igy önmagában következmény, eredmény. Van fa, virág, nap, tüz, viz, egyéb millió és millió anyag és van ember. Dacára annak, hogy ez a „van", mint eredményt, következményt, egy egész világegyetemet foglal magában, de egyetlen egy: a létrehozó ok, az okot működésbe hozó ható erő, a törvényt megszabó, mozgást irányitó s az egésznek harmonikus célt kitünő szellemi hatalom nincs benne. Nincs. És nem is lehet. Miért?

Lelkem, te is vagy, én is, sok millión vagyunk. De hogy én legyek, azt nem én magam akartam. Magamat sem nem akarhattam, sem el nem képzelhettem. Volt idő, mikor nem voltam. Az életbe lépésem előtti időkről a magam tapasztalatából nem tudok semmit. Hallottam Atilláról, Árpád, szt. Istvánról s ezer más nevezetes egyénről. De személyesen nem láttam egyiket sem. Ha önmagamat el tudtam volna képzelni és létezésemet akarni, ugy mindig és öröktől volnék s igy Isten volnék. De ez nem áll sem rám, sem egyetlen létezőre sem. Tehát, ha mégis vagyok, ugy az engem létrehozó erőnek, ható oknak rajtam kivül kell lennie és ez áll reám ugy, mint mindenre, akár szerves, akár szervetlen lény legyen is az. Ezt a ténymegállapitást a létezésből a józanész követeli s egyben a létrehozó okból az októl való feltétlen függést is. Ha az egész világegyetem függő viszonyban áll a rajta kivül eső októl s a benne elhelyezett törvényektől, akkor az ember is függ ugyanattól az októl s az ő természetébe lerakott természetes és erkölcsi törvényektől. Tehát teljesen értéktelen és hamis fogalom az erkölcsi liberalizmus megállapitása az ember eljes erkölcsi függetlenségéről.

Az ember, ez a dualisztikus lény, mint anyag, függ az anyag törvényeitől és mint szellem, mint az anyagnak formája, függ a szellem erkölcsi törvényeitől. Igy teljesen hamis az emberi szabadság s főkép a lelkiismereti szabadság abban a formában, hogy és mert az ember teljesen független lény, igy teljesen szabad. Tehet-vehet saját belátása szerint. A maga föltétlen ura, akinek nem rendelkezik és parancsol senki s mert ilyen, ezért jogában áll a saját belátása szerint alakitani meg a maga felfogását erkölcsről, törvényről s olyan törvényeket alkot magának, amelyek őt semmiben sem korlátozzák s már csak azért se korlátozhatják, mert ő önmagában, minden reáerőszakolt erkölcsi törvény nélkül is feltétlenül erkölcsös, becsületes és jó. Neki nincs szüksége a rajta kivül álló Ok gyámkodására, irányitására. De meg ilyen Ok nincs is. A vallás találmánya lélek, Isten s ezekre a babonás butaságokra, lomtárba való középkori ócskaságokra nincs szüksége. Egymagában elég a józanész arra, hogy mindent megértsen s az összes miértek titkait megfejtse.

Ez a materilisztikus liberalizmus, anyagelvü erkölcsi szabadosság dióhéjba foglalt kátéja, másképpen a modernség és haladás hangzatos jelszavaiba öltözve kacérkodik, hinti a romlás és bomlás magvát, telhetetlen mohósággal szivja az ifjuság üde ártatlanságát, vesztegeti pénzzel, gyönyörrel, cimmel, karierrel a becsületet s kaján örömmel töri derékon az öntudatot, az akarat fegyelmét s a meg nem alkuvó férfi jellemet.

Ugy-e lelkem, minket a nyomor, szenvedés és minden értékünk, kincsünk elvesztése tanitott meg szivből gyülölni ezt a nyugatról hozott nemzetpusztitó átkot. Oh ha 48-as dicső elődeink feltámadva meglátnák, hogy az ő nemesen értett és alkalmazott liberalizmusuk hová sülyedt és hova rántotta magával a nemzetet, ugy a kétségbeesés szakasztaná meg szivüket s megátkoznák a haldokló átkával az egész nyugati kulturát, modernséget és azokat, akik férfi és vezető létükre gerinctelen, nevetséges figurákká, puhányokká lettek a liberalizmus kezében és engedték, hogy a nemzet megrabolva ősei erkölcse, becsülete és jellemétől, most teljes züllésben tetrengjen s rabláncot csörgetve koldustarisznyásan vánszorogjon végpusztulása felé, ahol: „A sirt, hol nemzet sülyed el, népek veszik közül," s a sülyedő nemzetet oláh, cseh és szerb bocskor s a liberalizmus gunykacaja rugja majd sirjába.

Lelkem ird fel ezt is, ezt az alattomos, orgyilkos liberalizmust! Erdély nincs! Te és sok ezeren számüzött földönfutók, saját hazánkban csak megtürt idegenek vagyunk. Ezt legnagyobb részben a Jászi Oszkár-féle liberalis nemzetiségi politikának köszönhetjük. Csak ird fel a többi mellé! És haladj a küzdelmek utján. Él s örködik felettünk a liberalis materialista filozofia tanitása dacára is a minket létrehozó Ok, a magyarok szent Istene. Te csak járj őseid tiszta erkölcse, meg nem vesztegethető s alkuvó becsületessége utján. Állanak a Kárpátok, áll Erdély, hiába cirkalmazták azt el tőlünk papiroson. A papiros türelmes. De a mi öntudatunk, akarásunk, fajunk és erkölcsünkhöz való ragaszkodásunk mindennél erősebb.

Lelkem ezért s igy a miénk őseink szép Magyarországa, mert természetes erőket s erkölcsi életalapigazságokat semmiféle furfangu liberalizmus meg nem dönthet, ha maga a Sátán és Ármány lenne, akkor sem Higyj, türj, dolgozz! Feltámadunk!

Zete.

KI VAGY TE . . .?

Ki vagy Te, hogy igy jösz felém,
Mint holdsugár szélén a szemhatárnak?
Égő szemem szomjas mélyébe zárlak
Utvesztő utam bolygó éjjelén.

Ki vagy Te, hogy igy jösz felém?
Szálló akord hurján egy ó-gitárnak.
Bűvösbájos melódiákba árad
A mosolyod s remegve hallom én.

Ki vagy Te és miért jösz igy felém?
Miért nyujtod felém fehér kezed
Lágy szirmait mint ajkát halk remény?

Miért tekint reám igy két szemed?
Oh, miért nézem én e két szemet
Mint messze holdfényt éjek-éjelén?

1919. *Ajtay Miklós.*

Teleki Pál gróf.

A dolgozó szoba könyvállványain, az asztalokon, székeken szerte sok-sok könyv. Kora délutáni óra. Kevéssel előbb ért véget az ebéd s a kegyelmes ur már is könyvei között ül. A magyar földrajzi társaság ötven éves történetét irja.

Kérésünkre néhány szóval elmondja életének fontosabb mozzanatait. Bár szerényen adott szavait igyekezni fogunk kiegésziteni, felbecsülhetetlen eredményekkel, munkaértékekkel tetézett életéről jelen keretek közt csak halvány, vázlatos képet tudunk adni.

A Telekiek szatmári ágából született 1879-ben. Abból az ágból, amelyik ugy tudományos, mint politikai téren sok kiváló szellemet adott, igy többek között apját, aki mint belügyminiszter szerepelt annak idején. Otthon tanult. A gimnáziumot Pesten végezte, mint magántanuló a piaristáknál. Már első gimnáziumi éveiben megnyilatkozik hajlama az utazások, a tengerész élet iránt. Tengerész szeretne lenni, de szülei nem egyeznek bele. Elméletileg kezd tehát az utazásokkal s ennek kapcsán a földrajzzal foglalkozni. Jogot hallgat. Mint másodéves joghallgató tartja első felolvasását a földrajzi társaságban. Felolvasása feltünést keltett. Felolvasása után Schönherr Gyula ismert történész, aki szintén végighallgatta, rávette, hogy vétesse fel magát Lóczi Lajos intézetébe s felvitte Lóczihoz. Szives fogadtatásban részesült, de szavát kellett adnia, hogy öt éven keresztül sem nem szerepel nyilvánosan, sem nem ir nyomtatás részére. Ez a fogadalom mentette meg nagy energiáját az elforgácsolódástól. Mint harmadéves jogász önkéntes aszszisztense lett Lóczinak. Absolutóriuma után egy évet Magyaróváron töltött a gazdasági akadémián, majd másfélévig rajzot tanult Budapesten.

A Lóczi intézetében töltött idő és akkoriban lejátszódott Japán-kinai háboru inspirálták, hogy Japán történetével, különösképen pedig a japán kartografia történetével foglalkozzék. Nemsokára világszerte ismertté lett tudományos munkája jelent meg: *A japán kartografia története.* A következő években többször járt Párisban, Olaszországban, Hollandiában s *Vámbéry* Ármin utmutatása alapján különböző levéltárakban buvárkodott, mig négy évi előtanulmány után publikálhatta *Atlaszát* a japán kartografia történetéhez.

Időközben másfélévig tiszteletbeli szolgabiró volt, 1905-től 1910-ig pedig képviselő. Képviselősége alatt sohsem merült el a politikai vitákban, mindössze egy izben szólalt fel. Inkább kereskedelmi-gazdasági földrajzzal foglalkozott. 1907-ben egy vadászexpedicióval beutazta a fehér Nilust és környékét. Utazása geografiailag igen jelentős volt. 1910-ben főtitkára lett a magyar földrajzi társaságnak. Ott tartott előadásai alapján meghivták a kereskedelmi akadémia földrajzi professzorának. Két évvel később *Cholnoky* Jenővel bejárta Amerikát, mindenütt előadásokat tartva.

1913-ban a Tudományos Akadémia tagjai sorába választották, székfoglalóját azonban a közbejött háboru miatt nem tarthatta meg. A 15-ik hadtesthez vonult be, de mint geografust csakhamar a vezérkar operációs irodájához vezényelték. 1916-ban tért haza. Részt vett a *Turánszövetség* megalapitásában, majd organizálni kezdte a keleti kutatásokat, balkáni, ázsiai expedicíókat, mint az Akadémia keleti expedicióinak előadója. A háborus kontemplativ életnek legszebb eredménye a földrajzi gondolat történetéről irott műve. A könyv tudományos körökben óriási sikert aratott s azóta iskolája van az általa felvetett elméletnek.

1917-ben a Hadigondozó elnöke lett. Ilyen minőségben, miután a Hadigondozót orvosi szempontból teljesen megszervezettnek és kifogástalannak találta, inkább az irányban dolgozott, hogy a szociális követelményeknek megfeleljen. Egyidejüleg Keszthelyt képviselte az országgyülésen. Képviselősége alatt tisztán szociálpolitikai kérdésekkel foglalkozott. A forradalom kitörésekor *Károlyi* Mihálynak kijelentette, hogy bár politikai ellenfele, mégis hajlandó továbbra is a Hadigondozó élén maradni, ha politikailag zavartalanul hagyják. Tette ezt azon okból, hogy megmenthesse még azt, ami menthető. Erős propagandamunkát inditott a rend helyreállitásáért. Időt szakitva a tudománynak is áldozott, megrajzolta néprajzi térképét. — Miután kétségbeesett erőfeszitése árán sem sikerült az eseményeknek gátat vetnie, még az év decemberében utlevelet kért Svájcba. *Károlyi* Mihály sejtette, hogy külföldi összeköttetéseit akarja felhasználni s ez okból hónapokig visszatartotta utlevelét, 1919 március elején kapta csak kézhez. Későn érkezett Svájcba, *Károlyi* rövid idő alatt átadta a hatalmat *Kohnnak*. Erre a hirre sietve Bécsbe utazott. Majd az ottani körök kérésére Szegedre.

Szegedi szereplése, valamint az azóta napjainkig lejátszódott események, melyekbe személye szorosan belekapcsolódott, közismertek. A szegedi kormány hatalmának átadása után átvette a Békeiroda vezetését. Ebből nőtt ki az a szervezet, mely az oláhok távozása után előkészitette a békekonferencia tudományos anyagát.

Külügyminisztersége, szerepe a békekonferencián néprajzi térképével, rögtönzött rajzaival s az általa elért eredmények mindenki előtt ismeretesek.

1919-ben kinevezték az uj közgazdasági egyetem nyilvános rendes tanárává, de tanszékét közbejött miniszterelnöksége miatt csak két év mulva foglalhatta el.

Mult évben ujólag beutazta Amerikát s előadásokat tartott az ottani egyetemeken, amikor is a félrevezetett külföld felvilágositásával örökbecsü szolgálatokat tett.

Távozásunkkor a titkár elkalauzolt a közgazdasági egyetem gazdasági-földrajzi könyvtárába, melynek Teleki Pál gróf lakásán adott helyet. A több millió koronát érő, tudományos értékben felbecsülhetetlen értékü könyvtár valamennyi kötetét a tudós politikus szerezte, főként amerikai összeköttetései révén.

Kevesen mutathatnak fel Csonka-Magyarország vezető férfiai közül annyi eredményt, mint Teleki Pál

gróf, akinek a legnehezebb kül- és belpolitikai helyzet idején sikerült a konszolidációt megteremtenie s ezzel az országot az ujjáépütés, megerősödés utjára segiteni. Teleki Pál gróf ugy tudományos munkásságával, mint integritásunkért folytatott halhatatlan érdemü munkálkodásával örök időkre beirta nevét a magyar történelembe. A szegediek büszkék lehetnek leendő képviselőjükre, az ország kulturális és gazdasági fejlődése, az integritásért való lelkes, önfeláldozó munka eddig is ezután is sokat, legtöbbet köszön Teleki Pál grófnak

Szőke Sándor.

ŐK, VAGY MI.

Ha szivedre bús lidércek ülnek,
Ha lelkedben a bánat muzsikál,
Hazudj! Kacagj! Igy élet az Élet!
(Hiszed talán, hogy megértenének?)

Ha mindenki a lelkünkbe nézne,
Ha mindenki a szivünkbe lépne,
Ha sejtenék mi bennünket éget,
Ők kacagnának, ők nevetnének.

Óh áldott hazugság, áldott vétek.

Ámon Vilmosné.

Árva testvérem

ha végig-végig méred tétova lépéseiddel nyomorult hónapos szobádat, gondolsz-e a nagy hegyek alján meghuzódó kihunyt szemü szülői házra? A tiszta, békés, derüs magyar városra, a fehér házikós, virágos falura, ahol születtél? Emlékszel-e még boldog gyermekségedre vissza-visszacsengő halkszavu, drága emlékeire?

Tudod-e, hogy anyád véresre sirt szemekkel néz a messzeségbe feléd, ki talán soha vissza nem térsz? Érzed-e a megaláztatások minden sajgó ütését, amely tisztes apád gondoktól őszült homlokát mártirkoronával övezi körül, méred-e a fájdalmak tengerét, azokét, akik otthonmaradtak az otthonban, amelynek nyugalmát szertedulta, tisztaságát megbecstelenitette a gyáva ellenség ezer aljassága? Föl-föl sir-e benned hervadó hugod rab reménytelenségben elsirt ifjusága?

Hallod-e megvert véreid jajszavát, látod-e martirjainknak sötéten elvonuló néma hosszu sorát, számitod-e számüzött koldus sorsod lassan kuszó minden kinos óráját?

Mögötted elpazarolt, drága évek, a jelened minden fiatal energiádat, lelkesedésedet igázó, kinos létküzdelem, idegen falak, idegen szemek, részvétlen, mostoha rokonság között. A jövőd sivár robot egy megcsonkitott ország céltalan tengésében.

Buldosó Testvér! Nézz körül szétrongyolt életeden, emlékezz mindenre, amid volt, ami szent volt, semmit se felejts! Testvér készülj!

KBM.

UJ ÉLET a legmagyarabb hetilap!

SZEFHE HIREK.

Könyvtár. A Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesülete régóta dolgozik egy tankönyvekből álló szegedi Szefhe-könyvtár felállitásán, miáltal gyökeresen segitve volna a menekült tanulóifjuság tankönyvhöz juthatás szempontjából is igen nehéz helyzetén. Különösen az orvosi könyvek megközelitetetlen magas árai, de meg a jogi könyvek és jegyzetek szemérmetlen uzsorás drágasága szegénynebb sorsu diákok számára teljesen lehetetlenné tette a szükséges tankönyvek beszerzését. Ezen a diákság munkakedvét és képességét megsemmisitő kárhozatos állapoton akart segiteni a Szefhe, mikor társadalmi uton megindította egy Szefhe-könyvtár létesitését célzó akcióját. Ezen könyvgyüjtő akció, bár jelentékeny sikereket is ért el, elégtelennek bizonyult a cél sürgős elérésére. A különböző társadalmi rétegek a hathatósabb támogatást ezuttal is elmulasztották. — A *Szefhe* vezetősége a napokban uj lehetőségek felé orientálódott s tárgyalásokat kezdett Mr. Legate-tel, a középeurópai diáksegitő akció vezetőjével. F. hó 4.-én e tárgyalások nagyjelentőségü eredményhez vezettek, ami által a menekült egyetemi hallgatóság tankönyvnyomorusága most már véglegesen megszüntnek tekinthető. Mr. Legate ugyanis, aki egy névtelenül adakozó magyar ember jóvoltából a szegedi menekült ifjuság fölsegélyezésére nagyobb pénzösszeget hozott magával Szegedre, elfogadta *Incze* Antalnak, a szegedi *Szefhe* elnökének azon inditványát, hogy ebből a pénzből elsősorban a menekült ifjuság részére oly égetően szükséges tankönyvek szereztessenek be. A könyvtár felállitására egyelőre százötvenezer koronát bocsájt rendelkezésre Mr. Legate, ami a legszükségesebbek beszerzésére elégséges is. A könyvek beszerzését egy tanárokból és egyetemi hallgatókból álló könyvvásárló bizottság fogja végezni. A könyvtár a *Szefhe* kezelésében a Vásárhelyi-sugáruton lévő *Szefhe*-internátusban lesz elhelyezve.

Nyaraltatás. — Felhivás. A *Szefhe* vezetősége felkéri azokat a vidéki földbirtokosokat, vendégszerető családokat, akik a nyár folyamán, mint az elmult három nyáron is tették, hazamenni nem tudó, menekült székely diákokat szándékoznak vendégül látni, ebbeli szándékukat a szegedi *Szefhe* titkári hivatalának levelezőlapon minél előbb jelentsék be.

A budapesti román konzulátus kormánya rendeletére egyetemi hallgatóknak nem ad vizumot, s igy még azok a hallgatók is, akiknek a hazautazáshoz szükséges pénz rendelkezésükre állana, a román kormány jogtalan és szivtelen intézkedése következtében el vannak zárva a lehetőségtől, hogy vakációjukat otthon, szüleik körében tölthessék. Azok a székely fiuk, akik tiz hosszu hónapon át internátusban és menzakoszton kinlódva teljesitették, és pedig a tanulmányi statisztika szerint példásan teljesitették, kötelességüket, megérdemelnék, hogy a két hónapnyi rövid pihenés valóban pihenés és erőgyüjtés legyen a számukra. Sajnos, a mostani menzakoszt még az életfenntartásra sem alkalmas. A nyár folyamán pedig értesülésünk szerint mindössze 60 egyetemi hallgató ellátására vállalkozik a menza.

Az egyesület tagjai készséggel vállalnak a nyári vakáció idejére mezőgazdasági felügyelői és házi tanitói munkát is, ezért akik ilyen módon elhelyezkedést tudnának biztositani a székely fiuk számára, szintén jelentsék be igényeiket a titkárságnál.

Dani bá hezzaszólásai.

Aszongya az irás, hogy amijen mértékkel tü mértek, nektek es ojannal mérnek vissza. Ebből kifojjólag istálom evel a Bedábel Károjjal megállapitottuk, hogy Magyarországnak a régi területi állapottya hejre állitódik az 1923-ik esztendő negyedik hónapjának az első feliben.

Azt kijetek es jól tudják istálom, hogy a nagy háboru 52 hónapig tartott s ez alatt az üdő alatt esszevissza jártuk ennek a világnak minden szege-likát s osztán hát sok minden félibe beléártottuk magunkat, még ojanokba es, amikbe nem igen lett vóna beleszóllásunk. Éppen ezétt, mikor az 1918-ik esztendő végin bétőt az ötvenkét hónap, a körülményekbe rejtőzködő végzetességből kifojjólag kezdetit vette a visszafizetődése annak a temérdek mindenfélinek, amit véghezvittünk a háboru alatt. Tekéntettel mindazonátal az irás szavára, a visszafizetés es csak ötvenkét hónapig tarthat, met mük es csak addig háboruztunk. Amig ez az 52 hónap le nem telik, addig a békesség szekere nem haladhat tisztességesen, met a mái békének a szekeribe lassujáratu hadibogarak vannak beléfogva, mégpediglen 3 nagy tetü (hinnye! kicsuszék a szájamon) s három kicsike s egy temérdek nagy rák ül a bakkon, amijik furtonosan visszafelé menyen, vaj hogyha nem es menyen éppen visszafelé, de sohasem menyen arrafelé, amerre néz a szemivel, A lassujáratu bogarak közül három nagyobb s ez a nagyántánt, három pediglen küsebb s ez a küs ántánt. Azt mán mondanom sem kell kijeteknek, hogy a rák, amijik a bakkon ül, Amérika.

Most mán osztáng istálom, amikor letelik az 52 hónap, akkorára a rák belékerekedik a jopán hálóba, a három nagyobbik bogarat pediglen megöli a muszka medve s a nimet sas.

Hogy a három küsebbik bogárral mi a suj történik, azt még egyelőre nem igen lehet egész bizonyossággal megállapittani. Annyi bizonyos, hogy erőst nagy dolgok lesznek istálom annak üdejin. Csak meg kell várni, hogy tájékozza magát a pernye ebbe a gyehennai konferenciába.

Unitárius-nap Szegeden.

Józan Miklós budapesti unitárius esperes szombaton délután 3 órakor érkezik több budapesti hitrokonnal városunkba, hogy a leányegyház megalakulásának ünnepélyein részt vegyen. Szombaton délután 5 órakor az unitáriusok első püspökéről nevezett „Dávid Ferenc ifjusági vallásos egylet" az evangelikus egyház Osztrovszky-utca 5. szám alatti elemi iskolájában vándorgyülést tart, ahol az ünnepi beszédet Józan esperes tartja, mig Csiky Gábor budapesti unitárius lelkész, aki nem régen jött haza Amerikából, az ottani ifjusági mozgalmakról tart előadást. Este 8 órakor ismerkedési este lesz később meghatározandó helyen.

Vasárnap délelőtt 11 órakor a leányegyház megalakulása után istentisztelet lesz a református templomban, ahol Józan esperes prédikál, Barabás István hódmezővásárhelyi unitárius lelkész pedig urvacsorai agendát mond. Az istenitiszteletet közebéd követi.

Felkérjük az unitárius hiveket, hogy budapesti vendégeik fogadásánál szombaton délután 3 órakor Szeged állomáson teljes számban megjelenni szíveskedjenek. Kérjük egyuttal azon hiveket, akik a vasárnapi közebéden résztvenni szándékoznak, hogy neveiket László János máv. felügyelővel, Bécsi-körut 7. szám, mielőbb közöljék.

Csonka Magyarország — nem ország
Egész Magyarország — menyország!

SZINHÁZ, MŰVÉSZET

A Magyarországi Turánszövetség szegedi törzsének hangversenye.

Április 29-én este a Tisza-szálló nagytermében a Turán-szövetség meleg ünnepség keretében mutatta be közönségének Oili *Sinimi* énekművésznő és Arvó *Hanikainen* hegedümüvész finn testvéreink nagyszerü müvészetét. Bevezetésül a Szegedi Dalárda *Kőnig* Péter zenedei igazgató vezetésével *Kölcsey Hymnuszát* énekelte el tökéletes készültséggel, *Regdon* Károly dr. egészségügyi tanácsos lelkes megnyitó szavai után *Cholnoky* Jenő dr. egyetemi tanár, a Turán-szövetség nagyvezére nagyhatásu előadásban ismertette a turáni eszmét. Rámutatva hibáinkra, kifejtette a Turán-szövetség célját: felvenni a kapcsolatot fajrokonainkkal, felszabadulni az idegen befolyás káros hatása alól s megtalálni végre itthon minket megillető helyet, érvényre juttatni a magyar faj uralmát Magyarországon. Szavai mindenki lelkében élénk visszhangra találtak. Szünni nem akaró tapsviharban fejezte be előadását.

Az egyetemi énekkar finn nyelven előadta a Finn Hymnuszt, *Fichtner* Sándor karnagy vezényletével, megérdemelve a közönség tapsait.

Most Oili *Sinimi* asszony lépett a dobogóra. Az általános érdeklődés közepette *Paál* Gábor egyetemi köri elnök finn nyelven üdvözölte a bájos énekművésznőt, átnyujtva a szegedi kertészek ajándékát, egy pompás, nemzetiszinü szalaggal ékesitett virágcsokrot. *Sinimi* asszony Kuula és Kilpinen finn szerzők dalaiból énekelt, Előadásának drámai erejével egy csapásra meghóditotta a közönséget. Arvó *Hannikainen* nemes tónusu játéka következett ezután, *Kuula, Madetoja* és *Sibelius* finn szerzőktől játszott, mély átérzéssel, igaz művészi elmélyedéssel. Ráadásul *Sinimi* asszony zongora és hegedü kisérettel egy finn népdalt énekelt sok érzéssel. Zenéjükben, dalaikban elhozták hozzánk szabad hazájuk minden szépségét. A finn lélek őszinte megnyilatkozása mély visszhangot keltett, feledhetetlen emlékeket hagyott lelkünkben.

A páratlan érdekességü hangversenyt a „Magyar hiszekegy" diczéretesen jó előadásával fejezte be a Szegedi Dalárda. Hálásak vagyunk a Turán-szövetség vezetőinek ezért a kedves meleg hangulatu ünnepségért.

A zongorakiséretet mindvégig *Karácsonyi* István, a m. kir. opera karnagya szolgáltatta kifogástalan precizitással.

Mikes Irodalmi Társaság matinéja.

Április 30-án délelőtt 11 órakor tartotta a belvárosi mozgóban a Mikes irodalmi társaság negyedik matinéját. Az egyetemi zenekar *Farkas* József vezetésével a *Souvenir de Rákóczy* előadásával kezdte meg a müsort. Dicséret illeti a zenekart és vezetőjét a szép összjátékért, jó előadásért. Szolgáljon ez a sikerük is bátoritásul a nyári szünidőre tervezett külföldi szereplésükre. A Rector magnificus betegsége következtében nem jelenhetett meg a matinén, helyette *Becsey* István mondott lelkes elnöki megnyitót. *Miskolczy* Zoltán egyetemi hallgató *Végvári-versket* szavalt rutinirozott, kiforrott müvészi erővel. Utána *Cholnoky* Jenő dr. a budapesti egyetem tudós geografus tanára tartotta meg ötnegyedórás előadását „Erdély földjéről" vetitett képekkel. Előadásában fiatalos temperamentuma, törhetetlen optimizmusa, lángoló fajszeretete párosult mély tudásával s minduntalan meg-megcsillanó kedves humorával. Egy-egy pillanatra ujra elénk tárultak a hegyeink, erdőink, a Szentanna tó, Kolozsvár, Segesvár, Brassó s minden, amit elvesztettünk. A nagytudásu professzor derüs, biza-

kodó szavai geografiai alapon bizonyitották Trianon minden igazságtalanságát, szatirikus szemmel nézve az eseményeket és azok előrelátható következményeit, mert szavai szerint: „csak ugy nézhetjük a földrajzilag egységes Magyarország esztelen felosztását, mint a kiváló matematikus nézi — gunyosan — az elrontott számtani feladványt".

Cholnoky Margit éneke fejezte be a páratlanul jól sikerült matinét *Fichtner* és *Hubay* dalaival. Igaz művészetét, kiváló előadótehetségét sok tapssal jutalmazta a közönség. *Mihalik* Kálmán tanársegéd ezuttal is méltó kisérőnek bizonyult. *Kovács Gábor.*

Hull immár a fenyőtoboz.

— Elbeszélés. —

Völgyek torkában, patak mellett, tengő-lengő árnyékok, muló apró fények közt huzódik meg az erdei szállás. Jó határa járás a falutól. Farkasfogba eresztett gerezdes faház gömbölyü fenyőgerendákból összenagyolva, magasüstökü zsendelyes kunyhó két ablakkal, keskeny ereszettel.

Mellette rozzant pajták, szénacsürök, beromladozott tetejü odrok, baromnak vert borókatövis körök. — Itt él a zsellérkorba került szegény ember elhagyottan a maga külön örömeiben és sirásában.

A hegyek felnyomultak az égi jelek szomszédságába és aranytüzbe boritja a vállukra emelt rabonbán, a nap. Borongó felhőket, reszkető ködöket hordozó magas és sulyos kőhomlokok a keskeny vizfolyások fölé tornyosulnak. Óriás fáknak, sürü bokroknak szövedéke minden oldalon. A vágásokat virág foltozza eleven szinekkel, mintha széttépett piros, fehér madárkák pihetollai lebegnének az avar zöldjén.

Járt-kőt emberek beszélik, hogy szörnyüséges hegyek vannak másfelé is, de — ott suvadjanak meg — azokban elvadul az ember, havasi betegség lepi meg.

Ez a havasi betegség primitiv formája az ösztönöknek. A szénánhálástól és erdők terhességétől telitett ősparaszt vágy, mely csendes morgással várja magára a sötétet. A lapos homlok tudása, mely nem terjedhet a tiz ujjon tul s a juhtej művészete. Kutyarágta füstös ajtók megett laknak. Ormótlan, féreggyanus, alig mosakodott lények, kiknek a gondozatlanságtól sárgák a fogai, mintha hullába, vagy halott népek viaszgyertyájába harapott volna. A vegetativ élet hülyéi, kik lustaságukban lyukat ülnek a földbe. Megkuporodnak a lopott holmi felett, a fényes pénzt vigyorogva számlálják át egyik markukból a másikba. — Rendesen tulszaporitják magukat. Az ibolyaszinüre csipett nyaku gyermekek a szalmán vánnyadoznak. A sárga penészasszony merészen rántja térdei közé a forró fazakat, hogy gőzében elborultan fürödjék az örökkön éhes vágy. Ezer hely van, hol a széldöntés lejtőjén megülnek a vadak és sokáig visszamarad az átható szag. A ferdénjáró emberek világa ez, a havas nyomorultjaié.

A természet csak látszólag kedves. Valójában ádáz és gyilkos, minden gyengét elnyom és megöl, az erős embert még sulyosabbá teszi. Az ilyen erdei szállásokon vaskos és egyszerü dolgok folynak. A fák közt járó minden székely koponya már törvényektől fénylik az ágtetők alatti félhomályban, amit nem határol el sem kereszt, sem fegyver.

A patakon avult, fekete, moszatnyálas özönfa akadozott fenn. Rajta szitakötő ingadozik. Szereti, hogy a viz a fával együtt ide-oda siringeti.

Ember sehol.

Egyszer csak a meredek oldalon hangos baromcsendesitő hóhahóval lecereszkedik egy szekér.

Idős ember üti fel az ostornyelet a tehenek előtt, hogy helyben maradjanak. Félig sirbarokkant törpe alak. Hunyorgó szemei alá véres kört von a vénség, a szakadozott pillák be se fedik teljesen. Mérgesen tekintget az erdei szállás felé. Totyakos harisnyáján a piros sinór feslett, rojtos és piszkos. Az ellenzőrészek kiszakadoztak, a szijj vége szomoruan csüng alá, mint a csiksomlyói barátkorda.

Eltőtt annak az üdeje, mikor hires dullók aranylikat, csattot verettek a harisnyaszijra, poszománttal meghányatták, gyüngyszemekkel meghullatták. A legénfiak azonkivül ezüstbojtos csapót eresztettek a végébe, kirájleán kilenc sárga hajszálával összefonva.

Az ezüstkender s királylányok megritkultak, a mód csunyán meghanyatlott, a nadrágsziján az utolsó likhoz értünk.

A tehenes ember bedörget a szállásajtón.

— Uzon Farkas állj elé, ha mersz.

A hetykén vetett szóra semmi mozdulat. Kis kémlyukat határol a kezével a szemének az ablakon. A ház üres. Legénykedve a rengeteg felé bődül az öreg.

— Uzon Farkas, te kászonyi tolvaj.

Kérkedő állásban vár.

Settenkedő, alkonyati árnyékok kelnek utra. A madarak pittyenve szállanak le a levegőből a fákra, földre, szirtrepedésbe. A marhajárás távoli ösvényein cammog a jószág.

Ujra megismétli a számonkérő hivást.

— Uzon Farkas, jere hogy feszitselek fel.

Rekedtes hang zug vissza később, hogy szinte sürübbé válik a levegő tőle. Uzon Farkas galyat recsegtetve ereszkedik le.

Magas, erős ember, munkára vetkőzve. Érzéketlenül szilárd és elvetemülten nyugodt.

— Apró szóval es megjárná a beszéd.

— Micsináltál a leányommal te, te — — pattog a vénember.

— Láthatta, ha szeme van.

A szekérre tekint Uzon.

— Szedje a perefernumát, — látom azért jött — s arra hágón ki, lütőn bé, de osztán futtába, mert kijedet es hamar elnyégyelem, ha sokat szokotálódik.

Az ajtón furfangos fazár van. Rovások, lyukak özöne rajta. Érti, aki csinálta.

Uzon érti, de most mégis betaszitja siettében és vetni kezdi ki rajta a tarkafejü párnákat. Feldobja a varrógépet, az ösztörüről hozzáveri a cserépedényt. A falról undorodva leöleli a tarkaszőttes rokolyákat. Sifonyérnak lábatörik, igy dolgozik. Végül csufondárosan lenézi a tehénkéket.

— No most ződágazza fel a bogarait s ahajt, mint a fergeteg kifelé az életről, akar mozsika szóval, akar anélkül.

— Hát a leánka — követeli az öreg.

— A leánka nem perefernum.

— A gyermök az anyáé törvén szerént — jogászkodik az öreg.

— Csak legyen türelemmel — rikólt Uzon a nagyothalló ember fülébe. — Törvén nékütt es megjő mahónap. Ahogy én azt a zsandárt nézem, nem hatta anélkül. Eleget megportyázták a házamot.

A szekér oldalán ejsze galandozik a lajtorja vaskarikájába füzve. Az öreg azt nézi.

— Lennék csak a régi erőmbe.

Az esze több, mint az ereje. Elinditja a szekeret. Uzon Farkas csakazértis megsérti.

— Ájonsza meg. Anyósom hagyatékát ittfelejtette.

A vénség a tehén szarvának kap.

— Hó te. — Mi bajod anyósoddal?

— A szeker mehet — inti Uzon. — A lelkire vegye

kied, hogy a fejérnépvel ugy kell bánni, mint a tojásval. — Egyebet nem is hagyakozott anyósom.

— A krisztus — — dühöng tovább a szekér.

A fenyőcsucsok frisszöld hajtása belesodródik az akadálytalan magasságokba a gyantás, füszeres levegőhullámok közé. Az ágak közt a vig létnek dala ver át, valósággal trillázva gyöngyözik a fatörzsekhez verődve. A hegyek rózsás ködből szőtt zekéket viselnek.

Uzon Farkas visszaindul az ösvényen görbe gerinccel a kis lánya után és hogy a jószágot hazaterelje. Utjában gombát fordit fel. A törés helyén s az éles, számtalan sugarak közt tejgömböcskék remegnek. Ingó-bingó mókusok ébenfekete virágmagszemekkel mellső lábukban gyönyörködnek, fenyőtobozzal harangoznak. Majd a sűrűbe menekülnek az Uzon zajára, ki aggodalommal fontolgatja, nem lett volna-e jobb a gyereket a faluba ereszteni. A leányka beteges, gyönge és csak nyüg a nyakán.

Csakhamar elszéled az éj. A havasok vén tanácsurakká lesznek, kik észrevették országgondjukban, hogy a dombok mély bánattal lábukhoz omoltak.

A gyerek látja az üres házat, megérti az árvaságot. Öt-hat éves pöttöm teremtés. A vak és néma sötétségben csendesen sirni kezd.

Apja kihozza a sajtár tejet. Kinálja. A gyerek szepeg és fél. Uzon belül sötét, indulatos, de mégis ajnározza.

Csinálok hónap osztovátát, zergős sulykot, csak ne busulj lelkem.

A gyerek könnyesen felragyogott.

— Hát kicsi vetőllőt.

— Azt es.

— Hát veres guzsalyt.

— Még azt es.

Ha fiu lenne, most faökröt, szekeret, festett jármot, rigófiát, kalitkát, madártojást igért volna.

— Met a gyereknek játék kell — bölcselkedik magában.

Hogy fog ennek megfelelni. Feje lekonyult. Ha medvét kellene lehoznia puszta kézzel a málnavészből, könnyebben megtenné, de játékot teremteni, angyalszárnyból tollat tépni; — hogyan kell?

A leányka ettől kezdve felpendült. A legelőn az ökröknek dicsekedett.

— Kapok kicsi vetőllőt, osztán osztovátát.

A nagy fehér állatok közt ténfergett, játszott és az ökrök gyöngéden őrizték. A lenyomott füvet kiették a lába alól anélkül, hogy a könnyü test észrevette volna. Embert-állatot összetipranának, ha kis pásztoruk fölsikoltana.

Néha ráült a legelő állat fejére, de kitárt karocskái nem érték el a szépen hajlott szarvak fekete hegyét.

Az ökörfejről körülnézve világlátása nem lehet nagyobb, mint egy kerek virág karikája, mely az emberi terhek felett öntudatlan, boldog sulytalansággal lebeg. Az az életzaj is, mit a földön ver, bizonytalan és elenyészett, vagy még érthetetlenül nyugszik benne, mint a zugás a fában.

Igy látva ki hinné, hogy ez a semmi kis leányka, ez a tarkarongyos félmeztelenség, kiéhezett szegénység már ivott az élet mérgezett kutjából. A borzalmak látásra kényszeritették korán és sokszor nyöszörgött a fertőzött szalmán. Sejtelmekben élő lénye már ilyen hamar rettentő titokba zárult.

A kicsi vetőllő, — a szive sötét fátylat sző fölébe.

Az alkonyban meglebeg a fák levele.

Uzon Farkas megfelelő fát keres a játékportékához. Semmi kedve hozzá. Emlékei keseritik. A cifra holmit már mind megcsinálta legénykorában a szeretőjének.

— Osztováta, veres guzsaly, istenharagja — dörmögi.

Kényelmetlenül szélesremozditja a száját, de látható erővel ismét összezárja. Elfakul, dacol, megátalkodik, élete óduiban titkok villognak éhesen. A lelke didereg és visszavonja a kezét a játéknak szánt fától.

Leül és sokáig emészti magát, mint a róka a mérget vérző nyelvvel.

Az erdők mélyén már árnyékalakok, suttogások ébredeznek. A szakadékok ásitanak. A fák reszketve, borzongva csapkodnak ágaikkal a rémek felé. Érthetetlen zavar, buta félelem rázza. Panaszok sirnak, szaggatott, darabos mozdulások neszeznek.

— Mi az — rémül Uzon Farkas.

Születnek a kisértetek.

A különös szürkeségben minden torzalakot ölt.

Az ágakból, bütykökből, göcsökből sutafejü, sötétszinü, szabálytalan, beteges korcsalakok szövődnek. Háromujju, töröttnyaku, süvegfejü, madárcsőrre hegyezett apró szörnyek. Babona fiai, földevők, erdőszélen ágon ülők és szemnélküliek, tudatlan ijedtségből táplálkozó, álomnehezedő rémek kárhozatos gesztussal. Csak a kénszag hiányzik.

Asszony meg ne lássa, gyermek fel ne sirjon.

A leselkedő omladékok, megrémitő, sikot szálfák, alattomos patakok, a söttéség láncával keritett erdő kisértettombolása nem ijesztette meg Uzon Farkas. Szokva volt hozzá. Erősebb is volt és szembefordult.

— Felgyujtom az egészet.

Haza botorkált. Az asszony miatt nem birta rászánni magát, hogy játékot tervezzen.

A szálláson a kisleány félelmében elszunnyadt. Ráteritett egy tüzön-földön megviselt, kopott piros csergét. Fogta a kését és gondolkodva zsendelyt kezdett hornyolni.

Kivül még mindig vergődtek az erdő fantomjai.

Az alvó gyermek arca lázas fénnyel égett. Izgatott lélegzetvétellel pihegett a nyitott cserepestüzhely világánál. Hirtelen felült álmában, apjára merevitette a tekintetét, felsikoltott és visszaesett piszkos vackára.

— Megijedt valamitől — morgolódott Uzon.

Csititgatta csak onnan a kis székről.

Mégis félredobta a zsendelyt. Cseréptányért kotort elő. Öntött fenyőszurok volt benne csepübéllel. Meggyujtotta a primitiv lámpát. Sima gyertyánfadarabot választott, lapos ácsplajbászt keritett és kirajzolta a játékvetőllő kedves határait.

Ügyes famunkás volt.

Pitymalatra kész lett a hajóforma játék, oldalán faragással cifrázva és a kis guzsaly is. Öklömnyi csepü rajta. Letette füstös, goromba gyöngédséggel az alvó gyermek mellé.

Maga lekönyökölt az égő szuroktányér mellé. Csontos, tatáros arcára könny cseppent. Egyébként érzéketlen, durva parasztnak látszott, ahogy fertájórára elnyult a fenyődeckaasztalon.

A fáktól az ablakig kékesen, hüvösen, gomolyogva, vizpárákkal szentelt fénnyel virradott. A nyilások, ágak köze is megtelt lassanként. A szinek madárkiáltáskor ébredeznek.

Uzon mogorván felült.

Az ágy bontatlan, a ház feldult, az ablak tompa világosságában feltünedezik piszok, nyomor. Elvert felesége szitkai egy szál ingben kuporognak a szögletekben.

A férfi szétkotorja a hamut, gyujtja a tüzet. Gyerekén vizsgálódik.

A kislányt hevesség, gyors lélegzés, testreszketés kinozza. Vacog a foga is. Az érintésre megrezzen félénken, ébred és tájékozódik. Meglátja a játékot. Magához szoritja a kicsi vetőllőt s a guzsalyt.

Uzon elfordul, lágyan kilép az ajtón, mintha csendre intené a felkelő napot.

Fejéshez lát, de nyugtalan. Sürgősen jön vissza a fehéren ködlő tejjel. A tehenet csak megcseppentette.

— Egyél lelkem.

A gyerek fáradtan rázza a fejét.

— Nem istálok.

Uzon erőlteti, vigasztalja, ül mellette komoran.

A jószágot a legelőre kellene verni, a gyereket nem hagyhatja ilyen betegen. Tőkét is kellene faragni. Maholnap kijönnek a számbavevők. Az asszonyra gondol. Most jó volna.

Csakazértsem.

Csergébe takargatja a leánykát, ölbe veszi. Karocskái nyakára fonódnak, feje apja homlokára hajlik a füléhez. A pokol kukucskályukán hallgatkozik.

Le se tette többé az öléből.

Hordozta csordaőrizni, kaszálni, gerendát faragni. Ágból, fűből ágat vetett bokor tövébe, vagy fához támasztotta gyönge hátát. Gyógyitotta tüzzel, vadgyümölccsel, virággal, madárszóval, minden erdei jóval. Hiába. Igért neki innepi gunyát, kis csizmát, pántikát, gyermekizgató nagyszerüségeket. Lenhaját simogatta, a beteg harmatot törülgette homlokáról. Az elnehezedett szemek ettől se lettek fürgébbek, feje rágyöngült a vállára.

Napokon át őrizte embertől, haláltól. Nem tágitott mellőle.

Leste az ösvényeket, hogy jönnek-e az emberek a tőkét átvenni. Azok pénzt hoznak. Ötven krajcárjával fizetik darabját.

A legelő jószág a fák közé szóródva delelt.

Végre őt kiáltották. A gyerek aludt. Ott kellett hagynia. Zekéjét a nap ellen védőleg állitotta.

A gerendák átvételénél baj volt. Méregettek, számitgattak s az idő telt. A szóváltásban el is feledte a gyermeket.

— Két peculát szálankint lehuznak, met nyóc cól hibádzik — akadékoskodtak a gazdák.

— Nem cólra vót az egyesség. Osztán itt vőgye van a fának, ezt esment ki kellett ejteni.

Csak létrejöttek egymással, Uzon a repedezett tenyerét nyujtotta, hogy átszámolják a pénzt. Bángóba fizették, az ezüstpénzt szépen kikerülgették az ujjaikkal.

Uzon egy koronás papirt kinyálazott a többi közül.

— Ezt cseréljük meg.

— Azt mért.

— A leánkának.

Egymásra hunyorogtak a gazdák. Szamárember ez az Uzon. Ekkora pénzt nem hánynak gyermeknek. Mégis megtették.

Ekkor szörnyü és sok állatbődülés harsant fel, mint mikor medve lepi meg az ökröt. Felugrik a nyakára s ugy nyomoritja meg. Vad igézetet vert a kilátón.

— Valami baj van.

Uzon rohant a zuhant fák, heverő sziklák, csonka tönkök között.

A gyerek halott volt a piros csergén.

Halálküzdelmét könnyen oldhatta meg. Egy pillangó rászáll az örökkévalóság falevelére és nehány szárnylenditéssel egyensulyozza magát rajta. Ennyi az egész.

Az ökrök körbeverődtek körüle. Szagolták és tompán bömböltek vörösretágitott szemekkel. Szarvuk összecsattogott. Az állati ösztönnek ez a megnyilvánulása nem ritka a havason.

Uzon Farkas lihegve verte szét a csordát. A borzalmas állatfejek iszonyatra tartva nyugtalankodtak, fehéren bámulva, szilajul, a férfi lábnyomára szegzett szarvakkal szántották az ösvényt.

A főkcosztó emberek elborzadva nézték az ős halotti pompát.

Uzon számba se vette az egész világot. Dologhoz látott.

Fürészelt, gyalult. Ujra elővette a lapos ácsplajbászt és reszketve rajzolgatta az elhunyt gyermek rövid határait a deckán. Ködös szeme előtt sokszor elgörbült a fekete vonal.

Csak akkor szepegett, szipogott kissé, mikor egyik felől a kicsi vetőllőt, másik felől a veres guzsalyt tette melléje.

Aztán őrt állott, mig mindenestől elmerült a sötétségben.

Nagy későre siró árnyék suhan be az ajtón. Az anya.

Uzon nem szól, csak a szuroktányért gyujtja meg a kis lány fejéhez. A cserepesbe is tüzet tesz, a csüngő kormos láncra felakasztja az üstöcskét a vizzel és tovább bámul.

Inge szétnyilt. Bozontos mellén játszik a cserepes lángja szép vörösen.

Szivének fekete sugarai most változnak pirosra.

A hallgatásban koppan a háztetőn valami. Felpillantanak.

A ráhajló szép fenyőfáról lehullott egy toboz. Semmi más. — Csak egy kicsi toboz.

Csakhamar megérkezik a vénember is. Morog, sóhajt a kis halottnak, aztán csendes csoszogással ő is beül a góc alá a veje mellé. Szenet kotor, a tenyerén mérlegelve a pipára teszi, görbén gunnyasztva hallgat, mig feje, az igazság örvénye elszenderedik a hunyorgó zsarátnok felett.

Az élők szájvonala elhalványodik a némaságtól. Időnként koppan a háztetőn a hulló fenyőtoboz.

Közeledik Szenmiháj napja. *Nyirő József.*

Alvajáró...

Néha mikor utat röviditve a temetőn keresztül tértem haza éjfél körül, találkoztam vele . . . Néha mikor finom ezüst porral hintette be az elhagyott tabáni temetőt a hold s titkok sűrű leple borult elmulást hozva tünt évek hullt avarjára . . .

Csend utca felől jött hegynek feluton, Tétován lépdelt, süppedt sirok közt meg-megállva . . . A hold sápadt fénye bágyadt, hamuszürke szinnel vonta be érzéketlennek tetsző, nyult vonásait.

Süppedt, régi siroknál meg-megállott . . . Lázkiverte ajkai mintha hangtalan szavakban vonaglottak volna szemrehuzott kalapja alól mintha szemei helyén két sötét üreget láttam volna . . .

Óvatosan kerülte ki a pusztulásnak indult, virágok helyett gizgazos dombokat . . . Cél nélkül, csukott szemekkel sirkertben kószált az alvajáró . . .

Egy éjjel ellenkező irányból érkezett és már csak befordulni láttam a Csend-utcába. Utja sietős lehetett . . . Ideges, rohanó léptekkl ment semmit ki nem kerülve, sirokon gázolva át . . . mintha ismeretlen messzeségek hivták volna . . .

A telehold biborudvarban vérvörösen lángolt . . . És mintha, mintha hivta, szivta volna magához az éjszaka kósza árnyait . . .

A rendőri hirekben olvastam másnap: „. . . számu ház tüzfala mellett a csend-utcai rendőrőrszem ismeretlen embert talált vérében fekve. Testén sulyos, zuzódástól eredő sebek . . .“

Az Élet volt ő . . . Alvajárók élete . . . Pár tétova, kósza lépés . . . Óvatos kerülése a nyugalomnak . . . Rohanó sietés hivogató, ismertlen messzeségek felé . . . aztán . . . aztán lélekben, testben sulyos zuzódások . . .

Az Élet . . . alvajárók élete . . . *Szamos.*

Csendes a Rákos.

Csendes a Rákos . . .
fölötte fáradt szárnyu
bérci sas kereng —
kereng sokáig s a magasból
lát a Dunáig . . .
Lenéz az ország szivére,
melyet fényes ezüstszalag
köt össze, mintha
gyémántfonál övezné
ikrek derekát
s bár látja Pest-Budát:
csak itt kereng
Rákosmező fölött
s alatta reng
arany kalászból sárga tenger:
az Élet, mit a szántó teremt
a föld rögéből
s ráhulló verejtéke, vére
töri, védi több mint ezer éve
a hantokat . . .
Ez a nép még regél szépet, — sokat,
mert a határ: Csaba határa,
itt áll a regés „hollófája"
a Rákosparton, ezüst, rezgő levéllel,
amelyről szállnak szerteszéjjel
Mátyás király szép legendái,
elmult nagy idők, feledhetetlen
szálló csodái . . .

A sas leszáll a „hollófára"
s körültekint a láthatárra,
éles szemével mindent megfigyel
s amit kihallgat, — nem felejti el! . . .
Keletről jött, hosszu-hosszu utról,
Keletről, hol fellegekben uszó
bérceken fészkel
másfélezer éve . . .
Nehéz harcokban sokszor folyt a vére,
de nyilt csatában le nem győzhették . . .
Bérces tájakon, szabad hazában,
a sasok dicső otthonában
szabad volt mindig — minden nemzedék! . . .
És most? . . .
Panaszkodik a bérci sas,
elmondja keservét, sok-sok bujét
Mátyás király „hollófájá"-nak,
a károgó fa hangadó,
nyugoti széltől károgó
regés ágának . . .
Hallgat a fa. Beszél a sas:
„Harcban le nem győztek,
mégis rabok vagyunk . . .
suttyomban bejöttek,
megszálltak, — megölnek
s hang nélkül, jaj nélkül
pusztulunk . . meghalunk!! . . .
Testvér . . . Segitsetek!! . . ."
A „hollófa" hosszan, mélyen sóhajt . . .
a levél rezzen, suttog rajta . . . majd
beszél csendesen, hogy más ne hallja,
csak a bérci sas értse meg . . .
közben könnyezik minden galya
s busan, hosszan károg
hogy a föld megremeg . . .
Hallgat a sas. Beszél a fa:
„Tekints magad körül. Csendes a Rákos . . .
segitségért fordulj te máshoz . . .
Csonka országban, üres szavakkal
és tettek nélkül mentik a hazát . . .
Bálvány előtt, levett kalappal
fonják a rabnépek rabostorát.
A gazdag dőzsöl és erkölcstelen . . .
A munkás éhen halni kénytelen . . .
Igen kevés azoknak a száma,
akik a nemzetre, akik a hazára
gondolnak néha —
s ezek bolondok!! . . .
Igy mondja rólok az,
aki dőzsöl, az, aki léha . . .

Szegény bolondok! . . .
Parányi része ez csupán
az elátkozott magyarságnak . . .
fejet lehajtva járnak tétován
s megértőkre nem is találnak! . . .
Dolgoznak sokat, — ez imádság!
Sóhajtásuk: a szent szabadság
. . . ami nincs itt már évek óta . . .
meggyalázva a Kossuth-nóta! . . .
Sötét átok fogta meg a magyart,
Isten verése évek óta tart . . .
Repülj, repülj hazádba bérci sas! . . .
itt a nép vagyont gyüjt s nem harcias . . .
Mindének van már egypár millió,
s nem haza kell, — hanem a földi jó . . .!!
Remélj szabadságot szabad madár . . .
nálunk most még csak kisérteni jár
a szent szabadság . . . s aki fent virraszt,
— idővel remél, — vár egy uj tavaszt! . . ."

Busan a bérci sas fejet hajtott,
aztán magasra szállt és visitott

UJ ÉLET a legmagyarabb hetilap!

éles hangján a levegőbe . . .
az állatok remegtek tőle,
de nem figyeltek rá az emberek . . .
a szabadság? . . . nem kell itt senkinek . . .
Bérci sas! szabadság jelképe,
Keletre száll a messzeségbe . . .
A Rákos fölé gyászfelleg borult
. . . eltakarta a magyar földet
s amint a sas fölötte elvonult,
nem láthatott belőle többet . . .
S ugy nézett le a fellegtakaróra,
mint egy nemzetet fedő
. . . koporsóra!!

Csendes a Rákos . . .
nincs itt riadó!
Panaszkodunk, hogy
sok már az adó,
sok volt a vér!! . . . a vér?! . . .
. . . . . .
Hiszen manapság
a vérünk is hitvány hazugság,
mert ha vérünk nem volna átkos:
hej!!! . . .
nem lenne most csendes a Rákos!!

Péterfy Tamás.

Az öreg Szeged.

Mulatóhelyek és eggebek.

Irta: **Cserzy Mihály.** (Folytatás.)

(16) A *Rókusi kaszinó* a Kossuth Lajos-sugáruti „Hét pacsirtá"-hoz cimzett vendéglőben volt. Nem volt kimondott „kaszinó", de a jellege ugyanaz volt. Az élet is ugyanolyan változatos és néha szenvedélyes volt benne, mint az alsóvárosiban, azzal a különbséggel, hogy itt a közművelődésnek többet áldoztak a polgárok. És hogy a rókusi gazdag sertéshizlalók is jobban „adták a bankot", mert volt miből. A kártyázás olyan mérveket öltött, mint a Kis-Kaszinóban. Kibicek (a 13. §.: a szájtartás már akkor is kötelező volt) *Piczinkó*-tól kezdve le a kis *Ballá*-ig, egész csapatra valók akadtak, kik nem csak nézték a játékot, drukkoltak a játékhoz, hanem „zeccoltak" is, ami magyarul annyit jelent, hogy egymás között kisebb-nagyobb összegben fogadtak arra, hogy most a *Répás* kártyája nyer-e vagy a *Szemmárié*? . . . Mind a kettő hires disznóhizlaló család volt Rókuson. Sertésállományuk kint volt a dorozsmai-műut melletti „aklok"-ban, hová napáldozat felé saját kocsijukon kirándultak az *etetés*hez, mivelhogy régi igazság az, hogy csak azon a sertésen fog az eledel, amelyiket a „gazda szeme néz" . . . Értendő ez alatt az igazság alatt, hogy a teljes kommenció ilyenkor kijár a sertésnek és nem takarit saját javára az etető kanász egy szem kukoricát sem.

Etetés után aztán jöttek vissza a gömbölyü gazdák a Pacsirtá-ba egy-két pohár savanyuvizes borra, merthogy ez igy volt rendén, ennélkül talán a vacsora sem izlett volna egynémelyiknek. Vacsora után rendszerint együtt volt a „kompánia". A hires rókusi szappanfőzők, lócsiszárok, egy-két tekintélyesebb iparos, kiknek tömve volt a nagybugyellárisuk és egy-két ezeres után még csak kurta sóhajt se eresztettek, ha a kártyán „eluszott". Másnap ugylehet „fiastul" visszajött. Mert az is régi igazság, hogy „hól kerék, hól talp". Le is, föl is . . . Ilyenkor „kis" *Gruber*, a vendéglős, akinek széle-hossza egy volt, a *Gera* borbélynál kipedrett bajusszal boldogan járt-kelt az öreg márványasztalok körül és gyöngyökkel kivarrott házisapkája alól édelegve simogatta derüs arcát. Vagy ha rossz kedvében volt, meg-megeresztett egy-egy keményebb hangot, amitől a sarokban cincogó cigánynépség ijedten rendezgette össze a „szárazfákat". Az arcsimogatás annak a reményében történt, hogy „játék" után a nyertes elhuzatja a topalábu *Gilagó*-val a maga nótáját. Teszem azt, hogy: „Három ürü nem nagy falka". . . . És hogy fölkerül az asztalra a szekfüszeges, citromos forraltbor, amelynek tüze mellett aztán kivilágos-kivirradtig elmulatoztak a vendégek, némelyik még el is járta a „jó-pálost" és ugyancsak csapkodta tenyerével a „fényesre vikszolt" csizmaszárat. Hol van ez az idő! . . .

A Pacsirta-kertet a mult század 40-es éveiben ültettette be egy német polgár, aki a városrész „betelepitettjei" közé tartozott. Rókus városrésznek alig voltak bennszülött polgárai. Ugy telepitette be a hatóság. Ha idegen jött a városba, annak Rókuson jelölt ki házhelyet. Igy különösen az ácsok és kőmívesek telepedtek le ebben a városrészben. Továbbá különféle iparosok. Közintézményeket is itt létesitett a város. Kórház, kaszárnya, szegényház, börtön, menedékház, sintér-lakás, hóhér-lakás (akkor még nyilvánosan magasztalták föl a delikvenset, ezer és ezer ember szemeláttára a szeged-rókusi indóház háta mögött, az ugynevezett „vörös kereszt" mellett) mind itt nyert elhelyezést. A Pacsirta-kertben szinház is volt. Gyönge kis faalkotmány, csupán a szinpad fölött volt tetőzete, a nézőtér a szabadban volt, árnyas fák alatt, azon tul gondozott, kavicsos utak mentén sürü bokrok tették kedvessé, hangulatossá az egész parkot. A belvárosból nagy közönség „rándult" ki a Pacsirtába (az árviz előtt még kirándulásszámba ment a mostani nagykörutig vagy ezen tul való sétálás), hogy részint a nagy kertben, a lombok alatt üdülön, részint pedig, hogy hallgassa az izléstelen dalokkal füszerezett, unalmas *német* előadásokat. Közönsége azért állandóan nagy volt. A belvárosi német bürgerek is pártolták *Schaetzl* Lajos „direktor" urat s a rókusi bevándorolt cseh és német családok is meg voltak elégedve a tinglitanglival. Végre a belvárosi kaszinó *aranyifjusága* avatkozott a dologba és hatalmas mozgalmat inditott a „gajdolás" ellen, aminek meg lett az eredménye is, mert pár hét mulva a Pacsirta-kert szinpadára bevonult *Komlóssy* Ferenc, a nemzeti szinház volt igazgatója és fölcsendült itt is a magyar szó és a magyar dal. Komlóssy után *Latabár* társulata került a pacsirtakerti „világrengető deszkákra", hol *Bulyovszkyné* vendégjátéka a siker legmagasabb fokát érte el. Koszoruk és ajándékok gész halmaza került a művésznő „lábai elé" (hogy stilszerü legyen a meghatározás), sőt egy helyi poétát is elragadott a hév, akinek költeményét az előadás alatt osztogatták a nézők között.

(Folyt. köv.)

Szittner és Hoffmann
Therapia laboratorium és dobozgyár r.-t.
SZEGED. ◆ Telefon 5-09.

KÉSZIT:
Gyógyszerészeti dobozokat, papirárukat, kereskedelmi dobozokat, cukrászati dobozokat, diszmüárukat, reklámcikkeket.

Uj előfizetési negyedév.

Május 15-én lejár az első előfizetési negyedév, s a Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók kiadásában és szerkesztésében immár a második negyedévet kezdi meg az UJ ÉLET. Amikor hálás köszönetet mondunk lelkes, pártfogó közönségünknek első negyedévi hasznos támogatásukért, egyben felkérjük negyedéves előfizetőinket, hogy a május 15-én kezdődő uj negyedévre előfizetésüket sürgősen — lehetőleg postafordultával — megujitani sziveskedjenek. Mindazok, akik bár megrendelték lapunkat, azonban mindmáig még első negyedévi előfizetésüket sem küldték be, esetleges zavarok elkerülése végett mindkét negyedév előfizetési diját sürgősen küldjék be. Előfizetési dijszabás az első oldalon.

Szeged, 1922 május 6.

Az „UJ ÉLET“ kiadóhivatala.

VITÉZI SZÉK.

Hivatalos rovat.

VITÉZI REND SZÉKTARTÓSÁGA.

2984/I-1922. szám.

Méhészeti tanfolyam felállitása vitézek részére a gödöllői áll. méhészeti telepen.

Valamennyi Törzs- és Székkapitány Urnak Állomáshelyeiken.

Budapest, 1922. április hó 27.-én.

A Vitézi Szék f. évi junius hó 1.-i kezdettel Gödöllőn az állami méhészeti telepen, a már eddig felavatott és május havában felavatandó vitézek közül azok számára, kik a méhészet iránt hajlammal birnak, 3 heti időtartammal méhészeti tanfolyamot állit fel. A Vitézi Széknek szándéka ez által gazdasági tekintetben oly fontos méhészetet a vitézeknél meghonositani és az erre hajlammal biró vitézeket a méhészeti szakmában teljesen kiképeztetni.

A tanfolyam hallgatói Gödöllőn a méhészeti tanintézetben lesznek elhelyezve és élelmezve.

Két tanfolyam lesz felállitva 3—3 heti időtartamra és pedig az I. tanfolyam junius 1., a II. tanfolyam julius 1. kezdettel.

A Székkapitány Urak felkéretnek, hogy a hozzájuk tartozó már felaavtott, vagy felavatandó legénységi vitézeket (felavatott váromanyosokat) felszólitsák a tanfolyamba való jelentkezésre azzal, hogy az illetők ellátásáról a tanfolyam tartama alatt a Vitézi Szék gondoskodik. Ezen tanfolyamban egynéhány tiszti vitéz is kiképzésben részesülhet. A tiszti vitézek ily értelemben szólitandók fel.

A jelentkezők nevei és jelenlegi tartózkodási helyeik f. évi május hó 15.-ig a Vitézi Rend Széktartóságának bejelentendő. Nemleges jelentések is beküldendők.

Megkapják: Valamennyi Törzs- és Székkapitány.

Vitézek Főkapitánya helyettesének megbizásából:

vitéz Igmándy-Hegyessy Géza alezredes s. k.

Szerkesztői üzenetek.

Kéziratok szerkesztőségünkbe (Szeged, Vásárhelyi-sugárut 2. vagy Budapest, V., Deák-tér 1., II.) küldendők. Kéziratokat nem küldünk vissza. Névtelen levelekre nem válaszolunk.

Főszerkesztő KOLOSVÁRY-BORCSA MIHÁLY.
Felelős szerkesztő: FETTER GYULA.
Felelős kiadó: CSANÁDY GYÖRGY.
Budapesti szerkesztőség és kiadóhivatal; IV. Deák-tér 1., II. e.

Szinházi heti műsor.

Hétfő: *Hazudik a muzsikaszó*, operett.
Kedd: *Békefi Margit* vendégfelléptével: *Elektra*, tragédia.
Szerda: *Hollandi menyecske*, operett.
Csütörtök: *Szigeti József* emlékezetére: *Rang és mód*, szinmű.
Péntek: *Aranyeső*, operett.
Szombat: *Aranyeső*, operett.
Vasárnap délelőtt: *A Szegedi Tornaegylet 50 éves disztorna-ünnepélye.*
Vasárnap délután: *Rip van Winkle*, regényes nagy operett.
Vasárnap este: *Aranyeső*, operett.

* HATVANY LILLI BÁRÓNŐ uj darabjából, Az első szerelemből közöl szenzációs képeket a *Szinházi Élet* most megjelent uj száma. Csupa érdekesség ez az uj szám, szindarab beszámolókon, regényen, kottán kivül *már közli folytatásokban Szép Ernő uj darabját, a Vőlegény*-t. A 64 oldalas lap ára 20 korona, negyedévi előfizetés 150 korona. Kiadóhivatal Budapest, Erzsébet-körut 29.

KORZÓ-MOZI
Telefon: Igazg. 455. pénztár 11—85.

Május 8—14-ig, hétfőn és kedden:
TÜZMACSKA.
Délamerikai regény 5 felvonásban.
REJTELMES SZIGET.
Amerikai filmjáték 5 felvonásban.

Szerdán és csütörtökön:
Törvényen kivül.
Kalandorregény 8 felvonásban.
PRISCILLA DEAN a főszerepben.

Pénteken, szombaton és vasárnap:
Veszélyben a pokol.
6 felvonásban.
A főszerepekben: **Bánky Vilma, Kürthy Böske, Petrovich Szvetiszlav, Vándory Gusztáv.**

Előadások hétköznap 1/25, 1/27 és 1/29,
vasár- és ünnepnap 3, 1/25, 6, 1/28 és 9 ó.

LEGJOBB

svájci órák, arany, ezüst és doublé ékszerek, gramoffon, hanglemez, öngyujtó, gyujtókő, zseblámpa-elem a legolcsóbb árakban! Columbia, Favorita lemezek főraktára. Tört aranyat, stb. legmagasabb áron veszek.

Tóth József műórás Szeged, Kölcsey-utca

Elsőrendü uri szabóság

Pontos kiszolgálás. — Szegénysorsu egyetemi hallgatók részére árkedvezmény. Szövetek állandóan raktáron.

Piskolty Károly uriszabó
Szeged, Zrinyi-utca 14., I. em.

MAGYAR-OLASZ BANK

SZEGEDI FIÓKJAI:

Belváros:
Vörösmarty-utca 5. (Kaszinó-épület.)

Alsóváros:
Boldogasszony-sugárut 59. szám.

IDEGEN PÉNZNEMEK

vétele és eladása!

Károlyi-uttal Bank- és Pénzváltó Uzlet

Feketesas-utca 8. és Károlyi-u. saroh (Bejelentő hivatal ház).

Telefon: 978.

Első szegedi cipő-, csizma- és papucsipari szövetkezet

Római-körut 21. Telefon 255. sz.

Készit mérték szerint kitünő izléses cipőket, csizmákat. Ajánlja szép papucsgyártmányait nagy választékban.

Belvárosi üzlet: **Szeged, Rudolf-tér 6.**
Telefonszám 12—17.

Kész cipők, csizmák, papucsok legolcsóbb beszerzési forrása!

BELVÁROSI MOZI

Telefonszámok:
Igazgatóság 258
Pénztár 582

Vasárnap

Mikor a rózsa beszél.
Társadalmi dráma 5 felv. Azonkivül

Ha-ra-fi a vadállatok között.
Dzsungel dráma 5 felvonásban.

Hétfő, Kedd.

Pásztor Árpádnak Amerikában készült darabja.

Innocent
dráma 5 felvonásban.
Főszerepben **Tanny W.** Azonkiv.

SAMUM
dráma a Saharából 5 felv.

Szerda, csütörtök.

Férfi város.
Amerikai vigjáték 5 felvonásban.
Azonkivül:

A halál cowboy.
Amerikai dráma 5 felvonásban.

Péntektől vasárnapig.

Drótostót

Énekes táncos szkecs **Lehár-Leon Viktor** operettje után 3 film és 3 szinpadi rész. Szinpadi szereplők: **Pintér Manci, Sólyom Sándor, Barabás Elemér.** — Azonkivül:

Chaplin a kivándorló.
2 felvonásos burleszk vigjáték.

Előadások kezdete:
Hétköznap
fél 5, fél 7 és 9 órakor.
Vasár- és ünnepnap
3, fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor.

KANSZ ÉTTERMÉBEN
(Belvárosi Mozi emelet)
Izletes ételek,
zóna reggelik,
állandóan frissen csapolt
Udvari sör.
Állami tisztviselőknek, egyetemi hallgatóknak és nemzeti hadseregbeli tiszteknek fölöttes kedvezmény.
tisztelettel **BERNÁTH JÓZSEF** üzletvezető.

Szőrme munkákat
a legujabb párisi divat szerint jutányos áron készit
Özv. Jánosik Jánosné
szőrme nagyraktára,
Kigyó-u. 2. (EMKE kávéház mellett.)

Győződjék meg
róla brilliáns, arany s ezüstért; arany, ezüst pénzekért legtöbbet fizet Deutsch Imre Széchenyi-tér 9. Korzó-mozi ház.

„FUTURA"
KIRENDELTSÉGE
Szeged, Tisza Lajos-körut 43. Telefon 7—95. — Vesz mindenféle terményt, rozsot, buzát, gyapjut stb. Raktáron tartunk legolcsóbb napi árakon mindenféle mezőgazdasági gépet és eszközt.

NEMZETI SAJTÓVÁLLALAT
könyv-, zeneműés papirkereskedés, könyvnyomda, könyvkötészet.
KÁRÁSZ-UTCA 3.
Telefon 14—52.

Szak- és szépirodalmi művek, **egyetemi tankönyvek,** füzetek, iró- és rajzszerek, irodai felszerelések, nyomtatványok izléses kivitelben, üzleti könyvek, könyvkötő munkák stb.

Olcsó árak! Olcsó árak!

Szeged városi nyomda és könyvkiadó r.-t. 22—1075.